Journal of Security Horazions

57

Vol. 15
Winter 2022
P.P: 153-198

Research Paper

Received:
2023-03-01
Revised:
2023-03-12
Accepted:
2023-03-01
Published:
2023-03-15

ISSN: 2538-1857
E-ISSN: 2645-5250

Police in the management of social crises (function and position)

Amir Hossein Yavari Bafghi[1]

Abstract

Objectives: This research was conducted with the aim of determining the functions and position of Faraja police units in the management of social crises, especially in terms of adapting to the four stages of crisis management. Research method: this research is cross-sectional in terms of time; In terms of purpose, it is applied and developmental, and in terms of method, it is descriptive, and in terms of data collection, mixed methods including: document review, distribution of questionnaires, and in-depth individual and group interviews (especially the Fishbowl method) have been used. The number of statistical population is 356 and the number of targeted sample includes 241 officers with experience in the crisis of 2018 (185), chief police officers of Tehran (10), police chiefs of provinces (31), first level officials (15). Cronbach's alpha was equal to 8.1. Research findings: Although police units have the ability to manage social tensions, especially forecasting, but crisis management in emergency police units, news distribution and reception network needs to be reformed and training of people is heterogeneous and It is insufficient. Suggestions: crisis management in law enforcement units needs: clarifying and standardizing behaviors, clarifying how police officers access cyber space and receive information in the administrative hierarchy, holding crisis management training for all involved agents (Faraja and fire units, municipality, telecommunications and electricity, etc.), obliging Faraja Security Organization to train and inform law enforcement units and checkpoints.

Keywords: Law enforcement units, crisis management, Faraja, function, police station.

1. Corresponding author: Associate Professor, Faraja Faculty h.mmirzaie@chmail.ir
DOR: 20.1001.1.25381857.1401.15.56.1.0

Publisher: Imam Hussein University
© Authors
This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).

نشریه علمی آفاق امنیت

فراجا در مدیریت بحران‌های اجتماعی (کارکرد و جایگاه)

امیرحسین یاوری بافقی[1]

۵۷

سال پانزدهم
زمستان ۱۴۰۱
صص: ۱۹۸-۱۵۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۲۳
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۱۲/۲۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۰
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۴

شاپا چاپی: ۱۸۵۷-۲۵۳۸
الکترونیکی: ۵۲۵۰-۲۶۴۵

چکیده

اهداف: این تحقیق با هدف تعیین کارکردها و جایگاه واحدهای انتظامی فراجا در مدیریت بحران‌های اجتماعی بویژه از حیث تطبیق با مراحل چهارگانه مدیریت بحران صورت پذیرفت. روش تحقیق: این پژوهش از حیث زمانی، مقطعی؛ از حیث هدف، کاربردی و توسعه‌ای و از حیث روش، توصیفی بوده و از جهت نحوه جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های ترکیبی۱ شامل: بررسی اسنادی، توزیع پرسشنامه و انجام مصاحبه عمیق فردی و گروهی(به‌ویژه روش فیشباول) استفاده شده است. تعداد جامعه اماری ۳۵۶ نفر و تعداد نمونه هدفمند شامل ۲۴۱ نفر از ماموران دارای تجربه در بحران ۱۳۹۸ (۱۸۵)، سرکلانترهای تهران(۱۰)، فرماندهان انتظامی استان‌ها (۳۱ نفر)، مسئولان رده یک فراجا(۱۵ نفر) بوده است. الفای کرونباخ معادل ۸/۱ بود. یافته‌های تحقیق: اگرچه واحدهای انتظامی‌ها توانمندی لازم برای مدیریت تنش‌های اجتماعی بویژه پیش‌بینی را دارند اما مدیریت بحران در واحدهای انتظامی اقتضایی ، شبکه توزیع و دریافت خبر نیازمند اصلاح و آموزش‌های افراد نسبت به آنچه باید انجام دهند ناکافی است. پیشنهادات: مدیریت بحران در واحدهای انتظامی نیازمند: شفاف‌سازی و استانداردسازی رفتارها، شفاف سازی نحوه اشراف واحدهای انتظامی به فضای مجازی و دریافت اطلاعات در سلسله مراتب اداری، برگزاری آموزش مدیریت بحران برای تمام عوامل دست‌اندرکار (یگان‌های فراجا و آتش نشانی، شهرداری، مخابرات و برق و....) و تبیین روشهای تعاملی خبری با واحدهای انتظامی و پاسگاه می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: واحدهای انتظامی، مدیریت بحران، فراجا، کارکرد، کلانتری.

۱. نویسنده مسئول: دانشیار دانشکده فراجا h.mmirzaie@chmail.ir

DOR: 20.1001.1.25381857.1401.15.56.1.0

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع)

© نویسندگان

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه و بیان مسئله

جوامع انسانی به‌علت اختلاف سلیقه افراد، همواره با بروز مخالفت‌های جمعی مواجه بوده و حتی در برخی موارد مانند اعتراضات خیابانی در فرانسه، این مخالفت‌ها بیش از چندسال طول کشیده و یا مانند تشنج اکبرآباد جاده ساوه، در عرض چند ساعت آغاز و به اتمام می‌رسند. کشور ما نیز از این قاعده مستثنی نبوده و هر از چندگاهی با مشکلاتی مواجه می‌گردد.

در این بین همه دستگاه‌ها، به تناسب درگیر مدیریت بحران شده و اقداماتی را انجام می‌دهند؛ اما فراجا چون اولین یگان رسمی کشور برای کنترل اوضاع محسوب می‌شود، غالباً مسئول مدیریت بحران قلمداد خواهد شد. در فراجا نیز بیش از سایر قسمت‌ها، واحدهای انتظامی(کلانتری با تاکید بیشتر) با کنش‌های اجتماعی، اولین برخورد را دارند. اما تجربه محقق نشان داده در این بین واحدهای انتظامی‌ها که یگان پیشرو هستند در مراحل بحران، اقدامات مشابه و از پیش تعیین‌شده‌ای را انجام نمی‌دهند؛ در نتیجه مدیریت بحران عملاً تابع شرایط اقتضایی به‌شمار رفته و می‌تواند به آینده شغلی پایوران واحدهای انتظامی و عیار موفقیت فراجا آسیب وارد سازد.

بیان مسئله

نیروی انتظامی یک سازمان بحران ستیز و به لحاظ ماهیت وظایفش، در کنترل و مقابله با بحران‌های مختلف نقش آفرین است و دخالت آن در کنترل بحران‌ها لازمه تنظیم امور و زمینه ساز حفاظت نظم و امنیت جامعه می‌باشد اما بررسی وقایع و سوابق گذشته نشان می‌دهد مدل‌های موجود در این سازمان بیشتر به متغیرهای ایستا و موضوعات سخت‌افزاری مانند منابع مالی و فیزیکی تأکید دارند و به ویژگی‌های نرم‌افزاری مانند برنامه‌ریزی پویا و دانش افراد توجه کمتری نموده و به تبع آن رویکرد فعلی به مقوله بحران و مدیریت آن واکنشی و راهبردهای به‌کار گرفته شده مبتنی بر عملیات مقابله‌ای است؛ از این‌رو همگام با اوج‌گیری بحران و احساس ضرورت اعمال اقدامات مقابله‌ای وارد عمل شده و سعی در کنترل امور از طریق اقدامات سخت‌افزاری و به‌طور مشخص استفاده از قوه قهریه دارد. می‌توان گفت فرصت‌هایی که در مراحل پیش‌نگری و پیشگیری از بحران برای جلوگیری از وقوع آن یا کاهش اثرات تخریبی بحران وجود دارد بعضا

نادیده گرفته می‌شود. این ادعا در مطالعه حوادثی مانند: واقعه ۱۸ تیر سال ۸۷ کوی دانشگاه تهران، زلزله بم سال ۸۲ و غائله مربوط به کاریکاتور موهن روزنامه ایران و بحران گران‌شدن بنزین در سال ۱۳۹۸ اثبات می‌شود.اغتشاشات ۱۳۹۸ آبان از زوایای متنوعی قابل بررسی است. شاید مهم‌ترین تفاوت آن با بحران‌های قبلی در این بود که اغتشاشات قبلی «مرکز» به «پیرامون» بود؛ ولی اغتشاشات آبان‌ماه جهت معکوس داشت.اما یکی از وجوه مشترک همه بحران‌ها مطرح‌شدن این سؤال قدیمی بود که کارکردهای واحدهای انتظامی‌ها بویژه کلانتریها در این‌گونه مواقع چیست؟

اهمیت و ضرورت تحقیق (نیازسنجی و امکان‌سنجی)

امید است با اجرای این تحقیق نتایج مثبت ذیل حادث شود: (اهمیت)

۱- افزایش شفافیت و تفکیک صریح وظایف پایوران واحدهای انتظامی

۲- کاهش بلاتکلیفی مأموران و مسئولان میدانی

۳- سرعت عمل در مدیریت بحران

۴- آسیب‌شناسی بحران گذشته

۵- کاهش جدی هزینه‌های عملیاتی فراجا

در همین راستا به‌نظر می‌رسد اگر این پژوهش انجام نشود، مشکلات ذیل تداوم یابد: (ضرورت)

همچنان به‌مانند سال‌های قبل به هنگام بروز بحران‌های مشابه؛ تکالیف و وظایف افراد معلوم نباشد.

در مدیریت بحران نتوانیم مرحله به مرحله نسبت به تغییر تاکتیک‌ها اقدام نماییم.

ممکن است بعضا با بلاتکلیفی در تعیین مسئول مدیریت بحران مواجه باشیم

پس از بحران با کاهش سرمایه اجتماعی روبه‌رو خواهیم شد.

سوال یا سؤالات اصلی

کارکردهای فراجا در مواجهه با بحران‌های اجتماعی چیست؟

جایگاه فراجا در پیوستار زمانی بحران (مراحل شکل‌گیری تا ترمیم و بازسازی) کجا است؟

معرفی متغیرهای تحقیق

متغیر مستقل: بحران‌ها و کنش‌های اجتماعی

متغیر وابسته: کارکردهای فراجا

متغیرهای مداخله‌گر:

- زمان (هنگام وقوع رخداد یا زمان مورد انتظار برای وقوع آن)
- مکان (موقعیت جغرافیایی صحنه‌های کنش و نحوه توسعه آن)
- موضوعات (اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، نظامی، امنیتی و...)
- افراد (ویژگی‌های رهبران و پیروان محرک کنش)

متغیرهای تعدیل‌کننده: شرایط اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشور و واکنش مسئولان رده یک به بحران

متغیرهای مزاحم: کمبود اطلاعات به‌ویژه در فضای مجازی، دخالت بدون هماهنگی خودی‌ها

تعاریف و اصطلاحات

اغتشاش: اغتشاش عبارت است از اقدام شدید و عملی دو نفر به بالا به‌منظور بر هم زدن آرامش عمومی و به‌خاطر نیل به مقصود مشترک و اجرای تعهد به‌خصوصی است، که در این مورد به‌طور دسته جمعی علیه هرگونه مخالفت و ممانعت مقاومت و تمرد می‌نمایند در واقع اغتشاش مرحله عملی ازدحام است. (حسینی، ۱۳۸۷)

شورش: تلاش سازمان‌یافته‌ای است که عده زیادی در آن شرکت دارند و از پایگاه مردمی نیز برخوردار است. (قربانی،۱۳۷۳)

نارضایتی: بیان خواسته‌ها و درخواست‌های مردم بدون داشتن رنگ سیاسی که شامل طومارنویسی، تظاهر به ناراحتی در حد محدود است. (نویدنیا، ۱۳۸۷)

ازدحام: انبوهی‌کردن بر هجوم و انبوهی‌کردن، مزاحمت و در اصطلاح عبارت از حضور انبوهی از مردم در مکانی مشخص برای تماشای صحنه‌ای خاص یا جلوه‌های ویژه یک پدیده. (نویدنیا، ۱۳۸۷)

مراحل مدیریت بحران

فرایند مراحل مدیریت بحران در یک تقسیم‌بندی کلی به چهار مرحله تقسیم می‌شود:

الف- مرحله پیش‌بینی

ب- مرحله پیشگیری

ج- مرحله مقابله

د- مرحله ترمیم و بازسازی

هر یک از این مراحل خود شامل بخش‌هایی می‌شود که این بخش‌ها فرایند مدیریت بحران را تشکیل می‌دهد. (محمدی‌فر، ۱۳۸۷)

ویژگی‌های مفهومی امنیت:

۱. از صبغه احساسی و نظری بیشتری نسبت به شرایط عینی و فیزیکی برخوردار است

۲. از طریق اجرای اصول ریاضی و رخدادهای آزمایشگاهی به‌دست نمی‌آید

۳. بیشتر از آن که امری مکانیکی باشد موضوعی انتزاعی است

۴. در حوزه علوم انسانی بهتر از سایر علوم قابل بحث و بررسی است

۵. در حوزه روش از طریق اجرای روش‌های کمی و ترکیبی داده‌ها شکل می‌گیرد؛ ولی تبیین آن امری تحلیلی، ذهنی و متکی به روش‌های کیفی است. (یاوری بافقی، ۱۳۹۰)

روش و نظریه در حوزه امنیت

بررسی‌های اولیه درحوزه امنیت نشان می‌دهد که همه رهیافت‌ها (مکاتب) و روش‌ها در تلاش برای پاسخگویی به شش رکن اصلی امنیت شامل:

۱- چه کسی؟

۲- چه زمانی؟

۳- چه مکانی؟

۴- چه موضوعی؟

۵- چگونه؟

۶- چرا؟

می‌باشند، از نگاه تکاملی رهیافت‌های ذیل در طول سال‌های گذشته تا به امروز مطرح گردیده که به‌شرح ذیل هستند:

۱- روش‌شناسی اثباتی (کلاسیک)

۲- پارادایم روش‌شناسی تفسیری و تأثیر آن بر نسل اول روش‌شناسی پژوهش

۳- روش‌شناسی انتقادی (مکتب فرانکفورت)

۴- ساختارگرایی

۵- سازگارگرایی (یاوری بافقی، ۱۳۹۰)

تعاریف لغوی امنیت

واژۀ امنیت در لغت‌نامه‌های فارسی نیز به معنی در امان‌بودن، ایمنی، آرامش و آسودگی بوده و کلمه امن به معنی بی‌بیم شدن، بی‌ترس، اطمینان، آسایش، آرامش قلب و ضد خوف آمده است (عمید، ۱۳۷۴).

باری بوزان[1] امنیت را حفاظت در مقابل خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت‌های شخصی) تعریف می‌کند. (بوزان، ۱۳۷۸) امنیت به تعبیر بوزان یک مفهوم توسعه‌نیافته است و جا دارد تا به‌عنوان مفهوم قدرتمندتر و مفیدتر از شأن و منزلت فعلی آن شناخته شود. (عبدا... خانی،۱۳۸۳)

همه این موارد براین پایه استوارند که طرف مقابلی وجود دارد که می‌خواهد برعلیه ما اقدام کند. اما باید توجه داشت که در بسیاری از مواقع نقاط ضعف درونی ما شرایط را برای تهدید سازان فراهم می‌کنند. در این خصوص می‌توان به ؛پائین بودن سطح اثربخشی، پایین‌بودن سطح کارایی، انتخاب مدیران کم‌توان، ضعف در تدوین برنامه‌های راهبردی تا عملیاتی، ارتباط ناموزون بخش‌های سیاسی، اقتصادی،فرهنگی و اجتماعی با یکدیگر و نهایتاً ناکارآمدی نظام بودجه‌ریزی اشاره نمود (یاوری بافقی، ۱۳۸۶).

1- Bary Buzan

عوامل تامین امنیت

در دایره‌المعارف آزاد ویکی‌پدیا در مورد عوامل تأمین کننده امنیت داخلی آمده است: امنیت داخلی اغلب به‌وسیله پلیس،کارکنان حکومتی، نظامیان ویژه، (مانند کارابین‌یری ایتالیا یا بسیج ایران) یا نیروهای شبه‌نظامی (ازقبیل GIGN فرانسه) تأمین می‌گردد. کسانی که ممکن است با تسلیحات مخرب یا غیرمخرب مسلح شده باشند[1].

اما در نروژ یک قاعده اصلی برای مدیریت بحران تحت عنوان اصل مسئولیت وجود دارد، آنها در این راستا استدلال می‌کنند که هریک از وزارتخانه‌ها و ادارات دولتی در میان حوزه عمل خودش برای امنیت داخلی مسئولیت دارد. (فینک و کریستان سن،۲۰۰۷).

در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و برخی قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی نیز وظایفی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم برای تعدادی از سازمان‌های نظامی، انتظامی و امنیتی و مردمی در راستای تأمین امنیت داخلی به‌شرح ذیل وضع شده است:

برخی بندهای ماده۴ قانون نیروی انتظامی مصوب سال ۱۳۶۹ این نیرو را به‌طور مستقیم مأمور تأمین امنیت در داخل کشور نموده است:

۱- استقرار نظم و امنیت و تأمین آسایش عمومی و فردی

۲- مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه خرابکاری، تروریسم، شورش و عوامل و حرکت‌هایی که مخل امنیت کشور باشد، با همکاری وزارت اطلاعات

۳- تأمین امنیت برای برگزاری اجتماعات، تشکل‌ها، راهپیمایی‌ها و فعالیت‌های قانونی و مجاز و ممانعت و جلوگیری از هرگونه تشکل و راهپیمایی و اجتماع غیرمجاز و مقابله با اغتشاش، بی‌نظمی و فعالیت‌های غیرمجاز(ناصرزاده،۱۳۷۲)

در مأموریت‌های نیروی مقاومت بسیج سپاه "جذب و آموزش عمومی آحاد مردم و سازماندهی و تجهیز و به‌کارگیری آنان در رده‌های مقاومت به‌منظور تشکیل ارتش بیست میلیونی و مقاومت مردمی در دفاع از کشور و انقلاب و دستاوردهای آن" (ترابی و روحی،۱۳۷۹) به‌عنوان یکی از مأموریت‌های اصلی سپاه و بسیج مطرح شده است. فرمانده سابق سپاه در مورد مسئولیت امنیت داخلی می‌گوید: سپاه هم مسئولیت امنیت داخلی را دارد و هم نبرد با دشمنان خارجی جزو

1- Wikipedia. 2008

وظایف اوست. امنیت داخلی در درجه اول مسئولیت نیروهای انتظامی و اطلاعاتی است اما اگر ناامنی‌ها در کشور زیاد شود بنا به دستور شورای عالی امنیت ملی یا رهبری، سپاه مسئولیت برقراری امنیت را به عهده می‌گیرد. (صفوی، ۱۳۸۶)

این موضوع مؤید آن است که دستیابی به ابعاد مختلف مفهوم امنیت در هر کشور، از یک‌سو به لحاظ تفاوت‌های ماهوی در مؤلفه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، ژئوپلیتیکی و... با سایر کشورها و از سوی دیگر به این خاطر که واژه‌ها و لغات توصیفی یا محتوایی که بیانگر پدیده‌ها هستند و برای همه مشخص و دارای یک مفهوم نیستند و... درک و استنباط آنها ایجاد مسئله (تعابیر گوناگون) می‌کند. (رفیع‌پور، ۱۳۷۸)

جایگاه فراجا در تأمین امنیت عمومی از منظر مقام معظم رهبری

مهم‌ترین وظیفه نیروی انتظامی در جامعه اسلامی حفظ نظم و امنیت در سراسر کشور و ایجاد جوی اطمینان‌بخش برای جامعه است.

امروز مردم، نیروی انتظامی را امین خود می شمارند و لذا نیروی انتظامی باید در این کسوت مقدس، صحت در عمل، در درستکاری و امانت را به‌طور کامل رعایت و با این عمل خود تأمین امنیت زندگی مردم را برقرار کند.

انتظار عمومی از نیروی انتظامی برقراری امنیت اسلامی است.

اکنون زمان آن است که نیروی یکپارچه انتظامی عملاً قابلیت‌ها و کارآیی‌های خود را اثبات کند و نظم و امنیت را در سراسر کشور و مناطق مرزی تثبیت نماید.

حفظ نظم و امنیت به عهده شما است، انشا ا... خداوند شما را در انجام وظایف‌تان نصرت دهد.

نیروی انتظامی مظهر اقتدار ملی برای از میان بردن ناامنی و مبارزه با عناصری است که در امنیت جامعه اخلال ایجاد می‌کنند، لذا این قدرت باید به دست انسان‌هایی صالح، امین و علاقه‌مند به سرنوشت مردم سپرده شود تا آنها بتوانند امنیت را به درستی تأمین کنند. (یاوری بافقی،۱۳۸۶)

تعریف بحران

از نظر لغوی واژه بحران، به‌عنوان فشار، اضطراب، فاجعه، بلا، خشونت یا خشونت اجتماعی به‌کار می‌رود. فرهنگ لغات وبستر،[1] بحران را نقطه عطف بهتر بودن یا بدتر بودن معنا کرده است. بارنت معتقد است؛ بحران یعنی شرایطی خارج از وضعیت عادی که الگوهای مدیریتی متداول در هنگام بروز آن کارساز نیستند (بارنت،[2] ۱۹۹۸).

بحران اجتماعی، بحرانی است در سطح جامعه که در حیطه‌ای فراتر از موضوعات فردی یا سازمانی شکل می‌گیرد و عموم یا افراد زیادی درگیر آن می‌شوند (وردی‌نژاد و رشتیانی، ۱۳۸۸) و زمانی به‌وجود می‌آید که اختلالاتی در جامعه پدید آید که تعادل عمومی، عملکرد بهنجار و معمول حیات اجتماعی را به مخاطره اندازد. این بحران نشان از فقدان توانایی سامان‌یابی و تأمین و حفظ نظم اجتماعی است (تاجیک، ۱۳۷۹).

جدول ۱ : دسته‌بندی نظریه‌پردازی‌ها در حوزه مدیریت بحران (وفادار: ۱۳۸۸)

حوزه علمی	رویکرد	نظریه‌پرداز	سال
ویژگی‌های بحران	سازمانی	Herman	۱۹۷۲
	سازمانی	Burnett	۱۹۹۷
	سیستمی	Perrow	۱۹۸۴
	اجتماعی	Slater	۱۹۸۴
	سیستمی	Pauchant &Mitroff	۱۹۹۲
	سازمانی	Pearson & Clair	۱۹۹۸
	سازمانی	Hawang	۱۹۹۹
	اجتماعی	Ash & Rose	۲۰۰۴
سیستم بحران‌زده	روان شناسی	Caplan	۱۹۷۰
	سیستمی	UNDHA	۱۹۹۱
	سیستمی	Pauchant & Mitroff	۱۹۹۲
	سیستمی	Kouzmin & Jarman	۱۹۹۲
	سیستمی	Edgard Morin	۱۳۷۷
	سیستمی	Ash & Rose	۲۰۰۴

1- Webster
2- Burnett

عوامل بحران‌زا	سازمانی	Weik	۱۹۸۸
	اجتماعی	Ash&Rose	۲۰۰۴
	مدیریتی	Hale	۲۰۰۶
	اجتماعی	Rose	۲۰۰۶
عوامل بحران‌ستیز	مدیریتی	Myers & holusha	۱۹۶۸
	اقتصادی	Slater	۱۹۸۴
	مدیریتی	UNDRO	۱۹۹۲
	اجتماعی	Booth	۱۹۹۳
	مدیریت دولتی	Vendrell	۲۰۰۱
	مدیریتی	Glleespie	۲۰۰۱
مدیریت بحران	مدیریتی	Barbara	۱۹۸۶
	استراتژیک	Jahnson & scholes	۱۹۸۸
	مدیریتی	Leechat	۱۹۹۰
	استراتژیک	Booth	۱۹۹۳
	مدیریتی	Mitroff	۱۹۹۷
	مدیریتی	Kritner	۱۹۹۸
	مدیریتی	Burnett	۱۹۹۸
	مدیریتی	Wu،Wei	۲۰۰۱
	مدیریتی	Nudell & Antokoll	۲۰۰۱
	مدیریتی	Vendrell	۲۰۰۱

مدیریت بحران چیست؟

مدیریت بحران را می‌توان؛ مجموعه‌ای از مفاهیم نظری و تدابیر عملی در ابعاد سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و سازماندهی، جهت مقابله با بحران دانست(یاوری بافقی، ۱۳۹۵). مدیریت بحران، نظام و سیستمی است منسجم با بهره‌گیری از علوم، تکنولوژی، برنامه‌ریزی و مدیریت برای مقابله با حوادثی که منجر به کشته‌شدن تعداد زیادی از انسان‌ها، تخریب و آسیب‌دیدگی کلی به اموال مردم و مختل‌شدن و بر هم خوردن زندگی اجتماعی می‌شوند (هواتمر، ۱۳۸۳). مدیریت بحران علمی است کاربردی که به‌وسیله مشاهده سیستماتیک بحران‌های پیشین و تجزیه و تحلیل آنها در

جستجوی یافتن ابزاری است که به‌وسیله آن از یک‌سو بتوان از وقوع فجایع پیش‌گیری کرده و یا برای مقابله با آنها آماده شد و از سوی دیگر در صورت وقوع بحران نسبت به امدادرسانی سریع و بهبود اوضاع اقدام نمود (ناطقی الهی، ۱۳۷۸).

مراحل مدیریت بحران

برای مدیریت بحران عمدتاً از چهار یا پنج مرحله نام می‌برند که در نمودار زیر نشان داده شده است.

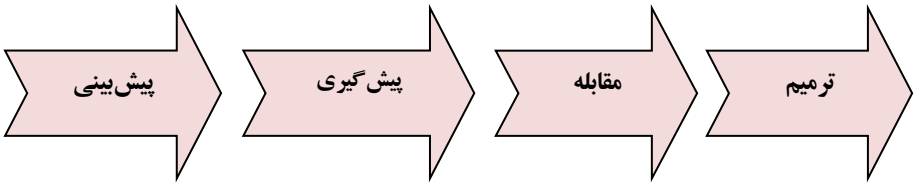

نمودار ۱. مراحل مدیریت بحران (جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۶)

نمودار زیر نیز مراحل مدیریت بحران را به‌طور کامل‌تر و با لحاظ نمودن مباحث پشتیبانی در مدیریت، نشان می‌دهد.

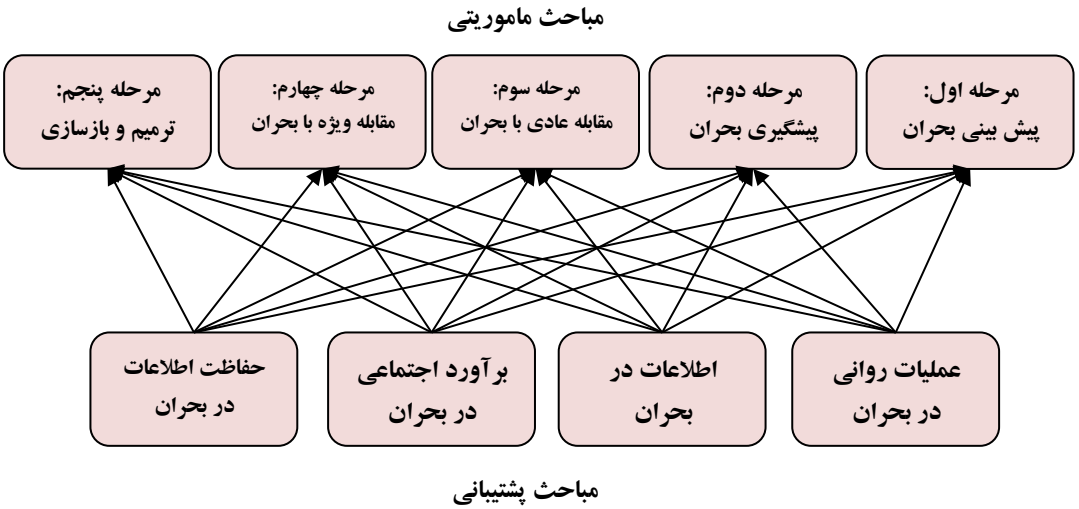

نمودار ۲. موضوعات مأموریتی و پشتیبانی در مدیریت بحران(جمعی از نویسندگان، ۱۳۸۶)

تعریف ناآرامی‌های (بحران‌های) اجتماعی

رفتارهای اجتماعی به آن دسته از رفتارهایی گفته می‌شود که تحت شرایط زودگذر، بدون ساخت و بی ثبات و به سبب فقدان آثار هنجارهای مقبول رخ می‌دهند، این گروه رفتارهای عاطفی، خودانگیخته و اتفاقی و کمتر قابل پیش‌بینی‌اند، همچنین رفتارهای اجتماعی اعتراض‌آمیز به آن دسته از رفتارهای گروهی از شهروندان اطلاق می‌شود که «هیجانی‌اند، اغلب مخرب و ویرانگرند، تکانه‌ای هستند و با منافع مقام‌های حکومت در تضادند» (میرز، ۱۹۹۱).

با این وجود، همه ناآرامی‌های اجتماعی را نمی‌توان با منافع حکومت در تضاد نمایان دید. معمولاً ناآرامی‌های اجتماعی شهری به دوصورت برنامه‌ریزی شده و فاقد برنامه‌ریزی است که نمونه دوم به دلیل عدم به‌کارگیری بدیل‌های سیاسی، فقط تخریب و ناامنی منطقه‌ای وسیعی را به‌دنبال دارد، لیکن ناآرامی‌های برنامه‌ریزی‌شده دارای نکته‌های ظریفی هستند که نمی‌توان به راحتی از کنار آن‌ها گذر نمود (حسینی و جدی، ۱۳۸۶).

ظرفیت‌های بحران‌زایی در جنبش‌های اجتماعی و امنیت ملی

در دوران معاصر "جنبش‌های اجتماعی[1]" به‌عنوان امری پذیرفته شده و از خصوصیات دائمی جوامع دموکراتیک فرض می‌شوند این امر زاییده نوعی تفکر "تکثرگرایی[2]" می‌باشد، که بر این باور است تغییرات سیاسی و اجتماعی فقط در قالب و از طریق سلسله‌مراتب نهادهای بزرگ حکومتی و حزبی جستجو نمی‌شود. (جلایی‌پور،۱۳۸۳).

پیامدهای جنبش‌های اجتماعی

- تغییرات ساختاری در وضعیت اجتماعی
- تغییرات فرهنگی
- ترویج قواعد و قوانین جدید
- تغییر افکار عمومی به‌ویژه نخبگان و معرفی نخبگان جدید
- تغییر در دموکراسی
- خلق عرصه‌های جدید در سیاست‌گذاری عمومی
- تغییر در توزیع قدرت (برچر،۱۳۸۲)

1. Social Movements
2. Pluralism

صفر تا صد مدیریت بحران (رضازاده،۱۳۹۷)

۱- تشکیل اتاق ویژه عملیات برای کنترل و مهار بحران در ستاد نیروی انتظامی با حضور نمایندگان دستگاه‌ها

۲- تشکیل مرکز فرماندهی و کنترل عملیات مقابله با حادثه (اتاق بحران) با هماهنگی و حضور نهادهای مسئول (سپاه، اداره اطلاعات، فراجا، نمسا، آتش‌نشانی، شهرداری، اورژانس، مقام قضایی و نماینده فرماندار یا استانداری) در چهارچوب قوانین و مصوبات

۳- فعال‌سازی سیستم فرماندهی و هدایت مناطق حادثه‌دیده در مراکز کنترل و فرماندهی

۴- تعیین وظایف هر یک از اعضای شورای تأمین و دستگاه‌های دولتی در مدیریت بحران

۵- ارائه طرح‌های مدیریت و کنترل بحران تمامی دستگاه‌های دست‌اندرکار به شورای تأمین و بررسی و تصویب آنها

۶- پشتیبانی و تدارک واحدها و آمادگی تجهیزات لجستیکی درکوپ، یگان‌های امداد و یگان ویژه برای مقابله با بحران

۷- تلاش در جهت بازگرداندن آرامش و امنیت عمومی و برخورد سریع با عوامل بحران‌زا

۸- پاک‌سازی معابر و برگرداندن به حالت اولیه و ترمیم و بازسازی سریع خرابی‌ها

۹- انعکاس به‌موقع حوادث به مبادی مربوطه و اتخاذ تصمیمات مقتضی

۱۰- هدایت نمودن عوامل تجمع به محوطه و مکان‌های سرپوشیده

۱۱- حضور مسئولین در مکان تجمع و سخنرانی برای افراد و گوش‌دادن به سخنان آنها

۱۲- جلوگیری از خروج تجمع‌کنندگان از محل اولیه تجمع به سطح خیابان‌ها و میادین

۱۳- حضور عملیاتی نیروی انتظامی و بسیج در مرکز شهر و میادین مهم برای جلوگیری از شکل‌گیری جمعیت و متفرق نمودن آنها

۱۴- دستگیری افراد آغازکننده غائله و دستگیری تخریب‌کنندگان قبل و درحین بحران

۱۵- تشکیل جلسه شورای تأمین اضطراری با حضور کلیه اعضا و اتخاذ تصمیمات مقتضی

۱۶- جلوگیری از ادامه تجمعات و عدم صدور مجوز برای ادامه آن توسط دستگاه‌های مسئول

۱۷- اقدامات پیشگیرانه در سایر شهرها به‌منظور جلوگیری از ادامه تجمع

۱۸- اقدامات نیروی انتظامی در جهت بازگرداندن آرامش و امنیت و اوضاع عادی به شهرها

۱۹- جداسازی فیزیکی و زمانی بین مردم عادی و تجمع‌کنندگان در کلیه مناطق بحران‌زده

۲۰- حضور مسئولین در محل‌ها و نقاط بحران‌زده و همراهی نخبگان و روحانیون با مردم و صحبت نمودن با تجمع‌کنندگان برای خاتمه تجمع

۲۱- پیگیری مطالبات مردم تا رسیدن به خواسته‌های قانونی

۲۲- حضور نیروهای بسیج در حلقه دوم و برخورد با تجمع‌کنندگان با وسایل کنترل و تجهیزات ضداغتشاش

۲۳- تقسیم وظایف بین دو سازمان بسیج و فراجا با تعیین خطوط حد بین آنها و نحوه گسترش نیروها (نیروهای درگیر، تأمین، احتیاط)

۲۴- زمان گسترش و استقرار نیروها از نظر زمانی و مکانی قبل از آغاز بحران مشخص گردد.

۲۵- نحوه هماهنگی و فرماندهی در صحنه عملیات به‌طور تفکیک مشخص گردد.

۲۶- سازمان رزم، سازمان دوم، فراجا و بسیج مشخص شود و در محل‌های مشخص استقرار یابند.

۲۷- محل مأموریت و محل استقرار نیروهای اصلی و نیروهای احتیاط و نیروهای کمکی مشخص گردد.

۲۸- مانور اقتدار در نقاط اصلی و مناطق حساس توسط یگان‌های ویژه انجام گیرد.

۲۹- هماهنگی قضایی و مجوزهای قضایی برای برخورد و دستگیری پیش‌بینی شود.

۳۰- از گسترش و ادامه تجمع به سایر نقاط جلوگیری گردد.

۳۱- درخواست نیروی کمکی از مناطق هم‌جوار را برای استفاده در صورت لزوم انجام و پیش‌بینی گردد.

۳۲- نیروهـای اطلاعـاتی و ارگـان‌هـای اطلاعـاتی را در مکـان‌هـای تجمـع افـزایش داده و بـرای دستگیری‌های هدفمند استفاده نمایید.

۳۳– از پخش شایعات توسط عوامل و افراد به سایر نقاط شهر جلوگیری نمایید.

۳۴- نحوه هماهنگی و فرماندهی مخابرات و ارتباط بین یگان‌هـای عملیـاتی را در صـحنه عملیـات مشخص نمایید.

۳۵- مستندسازی و فیلم برداری از صحنه بحران و درگیری برای شناسایی و دستگیری‌های هدفمند پیش‌بینی گردد.

۳۶- عملیات روانی در صحنه بحران برای نیروهای خودی و تجمع‌کنندگان را انجام دهید.

۳۷- گسترش منابع اطلاعاتی در صحنه بحران برای جمع‌آوری اخبار و شناسایی مجرمین و متهمین

۳۸- خنثی‌سازی فعالیت‌های رسانه‌ای و ماهواره‌ای معاندین پیش از شکل‌گیری تجمعات غیرقانونی

۳۹- جلوگیری از سوء استفاده و موج‌سواری توسط عناصر قوم‌گرا و رهبران آنها

۴۰- تفکیک‌نمودن اعتراضات مردمی از عناصر فرصت‌طلب و سیاسی

۴۱- اجرای مانور اقتدار توسط فراجا و بسیج با هماهنگی شورای تـأمین در نفـاط آلـوده و منـاطق جرم‌خیز

۴۲- اعزام گشت‌های پیاده، موتوری و خودرویی کوپ، یگان امداد به نقاط حساس

۴۳- تقویت و حفاظت شدید و دقیق اماکن دولتی به‌ویژه بانک‌ها و پمپ بنزین‌ها و ادارات دولتی

۴۴- تقویت پاسگاه فرماندهی در محل نزدیک محل بحران و هدایت میدانی نیروها در صحنه عملیات

۴۵- اجرای طرح ترافیکی ویژه توسط راهور فراجا در نقاط بحران‌زده

۴۶- تخلیه مجروحین از صحنه و مداوای آنها

۴۷- طرح‌ریزی پرسنلی، انتخاب پرسنل، پیش‌بینی روحیه و رفاه، خدمات بهداری

۴۸- پیش‌بینی امور اداری، طرح‌ریزی لجستیکی، تجهیزات، منطقه تجمع، ارتباط و مخابرات برای نیروها

۴۹- طرح‌ریزی اطلاعاتی و طرح‌ریزی عملیاتی مناسب

۵۰- فراگیری آموزشی کنترل بلوا و آشوب توسط کارکنان و اجرای مانورهای لازم برای کسب آمادگی

۵۱- کسب آمادگی کارکنان برای طرح آماده‌باش و تمرین مداوم آن

۵۲- جدانمودن و قرق‌کردن منطقه و جلوگیری از انتقال شلوغی به‌جای دیگر و ممانعت از فرار اغتشاش‌گران

۵۳- اجرای روش‌های جداسازی با موانع، گذاردن عناصر تأمینی، سد جاده برای افراد، سد جاده برای خودروها، گشت‌زنی در منطقه و برقراری سیستم عبور و شناسایی

۵۴- تقویت و تشدید حفاظت اماکن و تاسیسات و جلوگیری از آسیب‌پذیری آنها

۵۵-کنترل ازدحام و شورش‌ها با مشاهده و نظارت بر اعمال اغتشاش‌گران و تبادل نظر با محرکین و رهبران اغتشاش

۵۶- پراکنده‌کردن جمعیت با اعمال زور و دستگیری محرکین

۵۷- ترتیب توالی احتمالی عملیات یگان کنترل اغتشاش در صحنه بحران

۵۸- دعوت به متفرق‌شدن مردم با قرائت اعلامیه

۵۹- مستندسازی و فیلم‌برداری از صحنه بحران برای شناسایی اغتشاش‌گران برای دستگیری‌های هدفمند

۶۰- استفاده از ماشین آب‌پاش برای متفرق نمودن جمعیت

۶۱- به‌کارگرفتن عوامل شیمیایی ضداغتشاش درصورت نیاز با مجوز رئیس شورای تأمین

۶۲-تیراندازی توسط تیراندازان ماهر و ورزیده در صورت نیاز و برابر قانون استفاده از سلاح

۶۳- به‌کارگیری دیگر سلاح‌های ضد اغتشاش برای مهار و کنترل اغتشاش‌گران

۶۴- برقراری کنترل منطقه‌ای با گمارده عناصر گشتی و گشتی‌های موتوری و گشت‌های پیاده و گشت‌های هوایی در مناطق آلوده و بحران‌زده

۶۵- برقراری و ایجاد محدودیت برای کنترل تردد و در صورت نیاز منع عبور و مرور

۶۶- بازرسی و بازداشت غیر نظامیان متخلف و مشکوک

۶۷- خنثی‌کردن تهدیدات ویژه و مقابله با غارت‌ها و جلوگیری از تخریب اموال مردم

۶۸- عکس‌العمل فوری برای هرگونه آتش‌سوزی و تیراندازی و انفجار بمب

۶۹- برقراری تأمین منطقه و استفاده از تیم‌های ویژه

۷۰- جمع‌آوری، ضبط و گزارش اطلاعات برای دستگیری اغتشاش‌گران

۷۱-آگاهی‌دادن به مردم در جهت عملکرد غیرقانونی اغتشاش‌گران

۷۲- آماده‌بودن و استفاده از تیم تخریب و خنثی‌سازی در صورت نیاز

۷۳- در نظرگرفتن جریان جوی هوا در صورت استفاده از گاز اشک‌آور

۷۴- مجهز بودن به انواع تجهیزات و سلاح‌ها و خودروهای کنترل اغتشاشات

۷۵- اتخاذ آرایشات لازم برای کنترل و مهار بحران

۷۶- بازگردندان اوضاع و آرامش به جامعه و عادی‌سازی آن با ترمیم و بازسازی

۷۷- برآورد خسارت‌ها و تأمین هرچه سریع‌تر آنها و داشتن آمادگی برای بازگشت احتمالی بحران پس از اتمام آن. (رضازاده،۱۳۹۷)

مدیریت بحران در پلیس برخی کشورها

پلیس کانادا

پس از وقوع حوادث سپتامبر ۲۰۰۱ و حملات پستی سیاه‌زخم، امنیت ملی و اقدامات آمادگی ضدتروریستی در مقابل حوادث شیمیایی، بیولوژی، رادیولوژی و هسته‌ای مورد توجه قرار گرفت و ادارات و سازمان‌های مختلفی نظیر وزارت‌خانه امنیت عمومی و آمادگی اضطراری، بهداشت، محیط زیست، کشاورزی و مواد غذایی، شیلات و اقیانوس‌ها، اداره بازرسی مواد غذایی، شورای پژوهش ملی، اداره منابع طبیعی، وزارت امنیت و اطلاعات، دادستانی، خزانه‌داری و وزارت دفاع عهده‌دار این نقش شدند و سیاست جدید امنیت ملی در این کشور (۲۰۰۴) چهارچوب جامعی را جهت واکنش به طیف وسیعی از تهدیدهای اثرگذار بر نظم و امنیت شهروندان(اطلاعاتی، مدیریت بحران، بهداشت عمومی، حمل‌ونقل، امنیت مرزی و امنیت بین‌المللی) فراهم ساخته است. با توجه به تأکیدی که بر موضوع امنیت در ابعاد مختلف وجود دارد، پلیس کانادا نقش بلاواسطه‌ای را در کنترل و واکنش به موقعیت‌های بحرانی از هر نوعش دارا می‌باشد.(گزارش دولت کانادا در کنفرانس امنیتی ژاپن، ۲۰۰۴)

پلیس فرانسه

در فرانسه تمامی اقدامات امنیتی و انتظامی در زمینه‌های مختلف در وزارت کشور سازماندهی می‌شود و این وزارت‌خانه سه بخش؛ ژاندارمری، سازمان‌های امنیتی و پلیس را سرپرستی می‌کند. (جردن، مارک، ۲۰۱۲)

از جمله وظایف این پلیس می‌توان به؛

مبارزه با خشونت‌های شهری، آشوب و ناامنی

مهار روند مهاجرت غیر قانونی و مبارزه با قاچاقچیان

مبارزه با مواد مخدر، جرائم سازمان یافته و اخلال در نظم و امنیت

مقابله با تروریسم و خسارات و تهدیدهای عمده علیه ملت اشاره نمود.[1]

---

۱. برگرفته از اسناد پلیس بین‌الملل فراجا

بحران حومه‌ها در فرانسه ۲۰۰۵

ساعت ۱۷۳۰ روز پنج شنبه ۲۷ اکتبر ۲۰۰۵ در منطقه کلیشی– سوو– بووا در پی تماس تلفنی به پلیس درخصوص تحرک تعداد ده نفر از جوانان اطراف یک کارگاه، پلیس مداخله و شش نفر دستگیر که همان شب آزاد شده‌اند. سه نفر نیز فرار و داخل اتاقک یک ترانسفورماتور برق مخفی می‌شوند که دو نفر از آنها (۱۵ و ۱۷ ساله) به‌علت برق‌گرفتگی کشته و یک نفر دچار سوختگی و به بیمارستان منتقل شدند. به همین دلیل جوانان سایر مناطق با تلفن همراه مطلع و تحریک شده و دامنه اغتشاش‌ها سراسری شد. در طول اعتراضات تعداد ۱۰۳۰۰ دستگاه خودرو در آتش سوخت. تعداد ۲۲۰ دستگاه اتوبوس و تراموا تخریب و تعداد ۲۰۰ ساختمان دولتی و ۷۴۰ ساختمان خصوصی لطمه دید و ۳۴ نیروی پلیس مصدوم شدند. در جریان این اغتشاشات حدود پانصد میلیون یورو خسارت به دولت و شرکت‌های بیمه وارد شد.

اکثر مهاجمان (حدود ۸۰ درصد آنها سابقه‌دار بودند) از جوانان پسر (دختری مشاهده نشد) مهاجر آفریقایی (بیشتر مراکشی) که ۴۵ درصد آنها زیر ۱۸ سال بودند. برابر گزارش پلیس، مهاجمان از هر وسیله‌ای حتی سلاح علیه پلیس استفاده نمودند. دراین اعتراض و شورش، چهاردسته عکس‌العمل رخ داد:

واکنش‌های دولت: ناهماهنگی بین رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر با وزیر کشور مشهود بود. سیاست وزیر کشور تسامح صفر بود و در طول این رخداد هم، جوانان را اراذل و اوباش خطاب کرد که خود محرک معترضان بود.

واکنش نیروهای حفظ نظم: تعداد ۱۱۵۰۰ نیروی پلیس و ژاندارم درگیر و تعداد ۴۷۷۰ نفر احضار ولی کسی کشته نشد. به‌طور کلی پلیس اقدام واکنشی داشت تا کنشی پیشگیرانه.

واکنش مقام‌های قضایی: وزیر دادگستری از قضات تقاضای اشد مجازات را نمود؛ ولی قضات نسبت به افراد زیر ۱۸ سال با رأفت و با افراد بزرگ‌تر به سختی برخورد نمودند.

واکنش افکار عمومی: به‌علت صدمات بالا رسانه‌ها عمدتاً به مخالفت با اعتراضات پرداختند.

تحلیل:

یک‌سال بعد، تمام اطلاعات توسط رمون گسن تحلیل که نتایج در سال ۲۰۰۷ در مجله علم و مدیریت زندان‌ها و حقوق کیفری منتشر شد که خلاصه آن به‌شرح ذیل است:

بحران حومه‌ها، طغیان علیه نژادپرستی یا بیکاری نیست؛ بلکه نوعی اظهار نفرت نسبت به فرانسه، جمهوری و غرب بود. افرادی که تخریب را هدف می‌دانستند. در واقع ابراز احساس تبعیض، نفرت عمیق و نارضایتی از جامعه فرانسه بود.

بررسی‌ها نشان می‌دهد پلیس فرانسه برای کنترل نا آرامی‌ها از تدابیر مقابله‌ای و پیشگیرانه به‌صورت هم‌زمان استفاده کرده است و در حالی‌که از تکنیک عملیات روانی برای اعتمادسازی، فریب، تفرق، منفعل‌سازی و ارعاب استفاده می‌نمود، به موازات آن از تکنیک چانه‌زنی (مذاکره) به‌منظور ترغیب، تطمیع، تشویق و اقناع اخلاقی نیز بهره می‌جست و با تأکید بر اقدامات پیشگیرانه، سعی در جلوگیری از تکرار بحران داشته و با اقداماتی مانند ایجاد مجاری تخلیه اعتراض، تأمین خواسته و افزایش قدرت انتظامی عوامل بحران‌زا را تحت کنترل درآورد.

با استقرار دولت بحران، فرآیند قانون‌گذاری را ساده ساخته و با تعلیق سیستم دمکراتیک به مفهوم دیکتاتوری موقتی عینی بخشیده و قوهٔ مجریه را در موضع اقتدار قرار داد و با راه‌اندازی جریان موازی با آشوب‌گران اقدامات پنهانی خود را برای مدیریت بحران به‌کار گرفت. عوامل بحران‌زا را با هوشیاری در مقابل مردم قرار داد و از تکنیک مردمی‌کردن مقابله با بحران بهره برده و از این طریق نظم و امنیت را به فرانسه بازگرداند (گسن، رمون، ۱۳۹۹).

پلیس امریکا

الف) استفاده از سامانه فرماندهی حادثه

این سامانه می‌تواند آسیب‌پذیری جامعه را تحلیل و تهدیدات بالقوه طبیعی، تکنولوژیکی، انسان‌ساخت و اجتماعی را شناسایی نماید. برای واکنش جامع در مدیریت بحران به ویژگی‌هایی مانند؛ زبان مشترک، ساختار مشترک و یکسان، ارتباطات جامع، وحدت فرماندهی، برنامه مدون عملیات، حوزه مدیریتی قابل کنترل، اصالت کار (تقسیم کار)، اماکن فرماندهی و مدیریت جامع منابع تأکید می‌نماید.(آژانس مدیریت اضطراری فدرال،۲۰۰۷)

ب) تجربه ۱۱سپتامبر

تا روز پیش از وقوع فاجعه ۱۱ سپتامبر در پلیس نیویورک، تعداد افسرانی که به‌طور تمام‌وقت در زمینه مبارزه با تروریسم و عملیات ضد تروریستی فعالیت می‌کردند کمتر از ۲۴ نفر بودند؛ اما

امروز این تعداد به ۱۰۰۰ نفر رسیده است. در سال ۲۰۰۲ پلیس نیویورک مدیر عملیاتی پیشین سازمان سیا، مایکل شیهان[1] را به‌عنوان معاون فرماندهی پلیس نیویورک در زمینه مبارزه با تروریسم منصوب کرد. اکنون برای آموزش افسران در زمینه اطلاعات رایانه‌ای از سازمان سیا استفاده شده است.

گریفیت معتقد است اکثر مأمورین پلیس آمریکا، نسبت به مسئله تروریسم حساس هستند و این مهم‌ترین پیشرفت در ایجاد توانایی برای واکنش و مقابله با تروریسم است و اقداماتی در این زمینه صورت گرفته ولی ممکن است ادامه این اقدامات و حساسیت‌ها در آینده اولویت خود را از دست بدهد (وفادار، ۱۳۸۷ به نقل از مجله پلیس آمریکا، سپتامبر، ۲۰۰۸).

نتیجه بررسی چهار بحران مهم امنیتی ۱۳۷۸، ۱۳۸۸، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ و اولویت‌بندی مؤلفه‌های تأثیرگذار در آن‌ها

چند موضوع به سادگی در این مقایسه‌ها دیده می‌شود:

۱- مطالبات به سمت مسائل اقتصادی است

۲- حضور زنان در صحنه شیب سریعی دارد

۳- جغرافیا در حال گسترش است

۴- اغتشاش‌گران از رفتار آرام به‌سوی رفتار خشن و مسلح به سلاح در حال تغییر هستند

۵- حدود ۸۷٪ تجمعات مربوط به غرب استان تهران، فارس، البرز، خوزستان، تهران و اصفهان بود.

روش تحقیق

این پژوهش از حیث زمانی، مقطعی؛ از حیث هدف، کاربردی و توسعه‌ای و از حیث روش، توصیفی بوده و از جهت نحوه جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های ترکیبی[2] (به‌ویژه روش فیشباول) استفاده شده است.

قلمرو موضوعی تحقیق: این پژوهش از حیث مفهومی در حوزه‌های اجتماعی قرار می‌گیرد.

قلمرو زمانی تحقیق: این پژوهش از دریافت اطلاعات به اطلاعات افراد مرتبط با کنش‌های اجتماعی آبان ۱۳۹۸؛ ولی از حیث زمان انجام تحقیق به‌ویژه تولید الگو در قلمرو زمانی سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ می‌باشد.

1 - Michael Sheehan
2 - Mix Method

قلمرو مکانی تحقیق: از حیث جغرافیایی محدود به خاک جمهوری اسلامی ایران (کلیه واحدهای انتظامی‌های درگیر استان البرز در اغتشاش ۱۳۹۸) و از حیث ساختار در نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران متمرکز است.

جامعه آماری

تعداد جامعه: به‌علت پیچیدگی تحقیق مجبوریم از جوامع مختلفی برای تأمین اطلاعات استفاده کنیم بنابراین چند تحقیق جداگانه ولی هم زمان صورت پذیرفت:

جدول ۲. تعداد جامعه آماری

ردیف	جامعه آماری	ویژگی مخاطب	تعداد به نفر
۱	ماموران کلانتری‌های درگیر استان البرز در اغتشاش آبان‌ماه ۹۸	تجربه کاری	۳۰۰
۲	سرکلانترهای تهران	فرماندهان	۱۱
۳	هافرماندهان انتظامی استان	خبرگی	۳۱
۴	محققان و مدیران	محققان	۱۵
	جمع کل جامعه آماری		۳۵۶

نمونه‌گیری

در این تحقیق به‌منظور انتخاب نمونه مناسب، از راهبرد **نمونه‌گیری هدفمند**[1] که در طرح‌ریزی تحقیقات کیفی[2] به‌کار می‌رود، استفاده شده است..

حجم نمونه[3]

نمونه‌گیری عبارت است از مجموعه اقداماتی که برای انتخاب تعدادی از افراد جامعه به نحوی که معرف آن باشند، انجام می‌پذیرد؛ لذا در این تحقیق نمونه‌ها هم دو بخشی است:

بخش اول: تعیین نمونه در روش کمی

در این بخش که شامل سه گروه است که از ابزار پرسش‌نامه استفاده شد. این گروه شامل واحدهای انتظامی‌هایی است که مستقیما درگیر بحران ۱۳۹۸ بوده‌اند. گروه دوم، سرکلانترهای تهران بزرگ و گروه سوم، فرماندهان انتظامی استان بوده‌اند.

1- Purposeful Sampling
2- Qualitative Research
3- Sample Size

بخش دوم: تعیین نمونه در روش کیفی

در این بخش با یک گروه مصاحبه و با گروه دوم به روش فیشباول (مذاکره با گروه کانونی) مذاکره خواهیم کرد:

افراد رده بالا در ستاد فراجا مطلع از رخداد آبان‌ماه ۱۳۹۸

صاحب‌نظران و افسران عالی‌رتبه و محققان در حوزه مدیریت بحران (فیشباول)

ملاحظه: بنابراین تعداد نمونه این تحقیق به‌شرح جدول ذیل خواهد بود:

جدول ۳: تعداد نمونه آماری

ردیف	روش تحقیق	ویژگی نمونه	ابزار تحقیق	نحوه	تعداد نمونه
۱	کمی	مأموران دارای تجربه درواحدهای انتظامی‌های آسیب دیده ۹۶ و ۹۸	پرسش‌نامه	تمام شمار	۱۸۵
۲	کمی	سرکلانترهای تهران	پرسش‌نامه	تقریبا تمام شمار	۱۰
۳	کمی	فرماندهان انتظامی استان‌ها	پرسش‌نامه	تقریبا تمام شمار	۳۱
۴	کیفی	مسئولان رده یک فراجا	مصاحبه و فیشباول	نمونه‌گیری تا سطح اشباع	۱۵
					۲۴۱

روش جمع‌آوری اطلاعات

جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش به روش ترکیبی و از طریق شیوه‌های اسنادی یا کتابخانه‌ای، اتاق فکر یا فیشباول، پیمایشی یا میدانی به کمک ابزارهای پرسش‌نامه و مصاحبه بود.

ویژگی‌های فنی ابزار گردآوری داده‌ها

پژوهشگر با استفاده از نظرات ۱۰ نفر از متخصصان، در خصوص مطلوب‌بودن وضعیت روایی محتوایی پرسش‌نامه‌ها، اطمینان حاصل کرده است.

در برآورد پایایی پرسش‌نامهٔ تحقیق حاضر از روش آلفای کرونباخ[1] استفاده شده است

1. Cronbach`s Alpha

ضریب هماهنگی درونی کل پرسش‌نامه، حدود ۸٫۱ دهم است که با توجه به معیار متسامورنن، در وضعیت مطلوبی قرار دارد و لذا می‌توان از میزان اعتبار پرسش‌نامه پژوهش اطمینان حاصل کرد (متسامورنن، ۱۳۸۵).

فنون گردآوری داده‌ها

در این تحقیقی به‌منظور بررسی:

مستندات مربوط به پیشینه پژوهش، از روش«بررسی اسناد و مدارک»

دریافت نظرات مأموران شاغل در واحدهای انتظامی‌های البرز و سرکلانترهای تهران از پرسش‌نامه

دریافت نظر خبرگان سازمانی به تبع نیاز، از فن «فیشباول» یا مصاحبه کانونی

برای نظر خبرگان ارشد سازمانی از مصاحبه عمیق و نیمه باز، استفاده شده است.

روش تجزیه‌وتحلیل اطلاعات (با ذکر نحوه سنجش متغیرهای مستقل و وابسته)

به‌منظور تجزیه‌وتحلیل داده‌های تحقیق از روش و نرم‌افزار زیر بهره گرفته شد:

الف- نرم‌افزار SPSS برای تجزیه و تحلیل یافته‌های کمی

ب- روش مقایسه متنی به‌منظور تبیین یافته‌های کیفی

ج – ترکیب یافته‌های ناشی از روش تحقیق کمی و روش تحقیق کیفی (آمیخته)

یافته‌های کلی تحقیق:

با شروع تحقیق حداقل متوجه شدیم که:

- نوشتن یک دستورالعمل تصویری برای مدیریت بحران برای واحدهای انتظامی ضروری است؛ اما بسیار پیچیده است.
- به تعداد واحدهای انتظامی، روش برخورد با بحران در عمل متفاوت است. امکان تجویز یکسان نحوه مواجهه یا برخورد وجود ندارد. بلکه بهتر است وضعیت (سناریو) بحرانی تعیین تا واحدهای انتظامی اقدام کنند

- مسئولان واحدهای انتظامی غالباً اقتضایی عمل می‌کنند.
- نیاز جدی به آموزش مدیریت بحران بطور همزمان در فرماندهی و واحدهای انتظامی و برای تمام عوامل دست‌اندرکار(آتش نشانی، اورژانس، شهرداری، برق و مخابرات) وجود دارد تا جای‌گذاری مسئولیت‌های مدیریت بحران به‌خوبی تبیین شود.
- مدیریت بحران، در لحظه وقوع براساس ابتکارات و قوه ایده‌پردازی نزدیک‌ترین افسران نزدیک به صحنه طراحی و شکل می‌گیرد.

مسئولان واحدهای انتظامی خیلی نمی‌توانند روی کمک‌های آتش‌نشانی، اورژانس و امثالهم حساب باز کنند. چون آنها هم نمی‌دانند تا چه حدی می‌توانند با پلیس همکاری نمایند.

یافته‌های قابل توجه

الف - یافته‌های مرتبط به مطالعات اسنادی

۱) هدف دشمن ایجاد آشوب و فتنه در کشور است (مقام معظم رهبری)

۲) پلیس باید مقتدر و اهل تفاهم با مردم باشد (مقام معظم رهبری)

۳) تبدیل یک مشکل به بحران می‌تواند خیلی سریع اتفاق بیفتد

۴) کنش‌های اجتماعی معمولاً هزینه‌ساز هستند

۵) رکن موفقیت مدیریت بحران، پیش‌بینی است

۶) هر کنش اجتماعی به تناسب نتایج آن هزینه‌هایی را بر بخشی از سازمان تا کل فراجا و حتی مسئولان رده یک نظام تحمیل می‌کند.

۷) هر کنش اجتماعی تا مدتی ثبات و آرامش را خدشه‌دار نموده و تنش را به درون خانواده‌ها منتقل می‌کند.

۸) هر کنش اجتماعی تا مدتی فرصت‌های سرمایه‌گذاری داخلی یا خارجی را در کشور کاهش می‌دهد.

۹) هر کنش اجتماعی روند صحیح رسیدگی به نیازهای اجتماعی را با مشکل مواجه می‌کند.

۱۰) هر کنش اجتماعی، علامتی از ناتوانی سیستم پیش‌بینی و سیستم پیشگیری از وقوع جرم در کشور است.

۱۱) یکی از مهم‌ترین مصادیق پدیده منتهی به ناامنی، خیزش‌های اجتماعی خشونت آمیز است. (یاوری بافقی، ۱۳۹۵)

** جمع‌بندی یافته‌های اغتشاشات خیابانی از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۸

۱) فراخوان‌های اولیه، منشاء داخلی اما دو تجمع اخیر منشاء خارجی داشتند

۲) مطالبات تجمع کنندگان از موارد صنفی به سمت مسائل و مشکلات اقتصادی و سپس سیاسی در حال حرکت است.

۳) طی ده‌سال گذشته، حضور زنان در صحنه تجمع شیب سریعی دارد (قبلاً لیدرها فقط مردان بودند)

۴) جغرافیا در حال گسترش است

۵) حدود ۸۷٪ تجمعات مربوط به غرب استان تهران، فارس، البرز، خوزستان، تهران و اصفهان بود.

۶) تجمع کنندگان عمدتاً از قشر تحصیل کرده به قشر توامان فقیر و نسل Z در حال تغییر است

۷) به مرور علائمی از ساماندهی افراد به دسته‌های کوچک ۵ تا ۱۰ نفری مشاهده می‌شود

۸)به نظر می‌رسد کشته‌سازی تبدیل به هدف رهبران اغتشاش شده است.

ملاحظه مهم: اگرچه ظاهرا و از حیث مدل، مراحل بحران مشخص بوده و بین اندیشمندان حوزه امنیت تفاهم نسبی برقرار است؛ اما تمام نظرات و توصیه‌ها در سطح تئوریک متوقف شده و هیچ‌یک از محققان قبلی نتوانسته‌اند دستورالعمل عملیاتی (پرکتیکال) یا روش انجام کار مانند نحوه تهیه ماکارانی را تولید نمایند. البته نمی‌توان خیلی به این نویسندگان خرده گرفت؛ زیرا حوزه رفتارها و کنش‌های اجتماعی بسیار متنوع بوده و مانند روابط بین اشیا در دنیای فیزیک نیست. عملاً ما به ازای هر انسانی احتمال رفتار مستقلی را می‌دهیم. اگرچه به نوعی پذیرفته‌ایم که غالباً افراد، پیرو رفتار رهبران شده و کنش‌های جمعی مانند تخریب ساختمان یا آتش‌زدن خودرو دولتی را از خود بروز می‌دهند.

خلاصه یافته‌های تحقیق محقق (یاوری، ۱۳۹۰)

۱. ماهیت امنیت بیشتر از آنکه عینی باشد، ذهنی است.

۲. ماهیت امنیت بیشتر از آنکه سخت‌افزاری باشد نرم‌افزاری است.

۳. ماهیت امنیت بیشتر از آنکه ایجابی باشد، سلبی است.

۴. ماهیت امنیت بیشتر از آنکه برون‌زاد باشد، درون‌زاد است.

۵. ماهیت امنیت بیشتر از آنکه تک وجهی باشد، چند وجهی است.

چند نمودار ذیل جالب توجه هستند:

نمودار شماره ۳: مفاهیم امنیت.(یاوری، ۱۳۹۰)

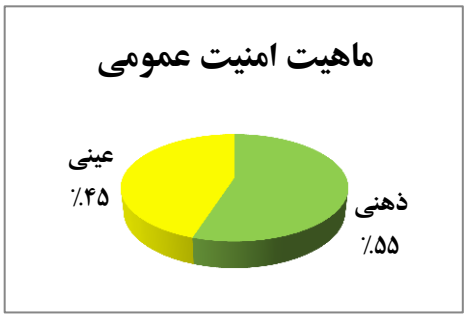

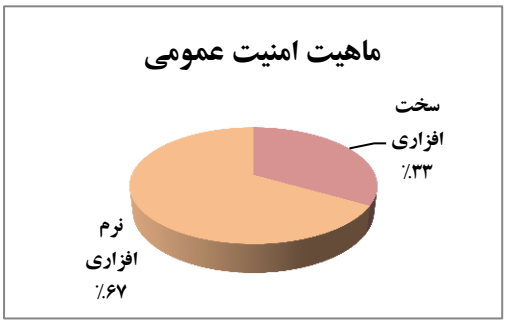

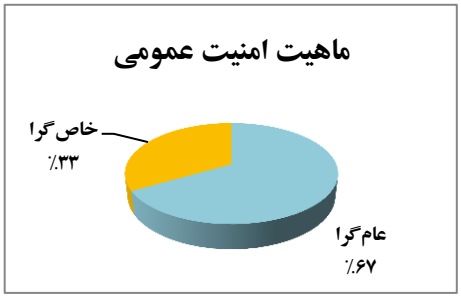

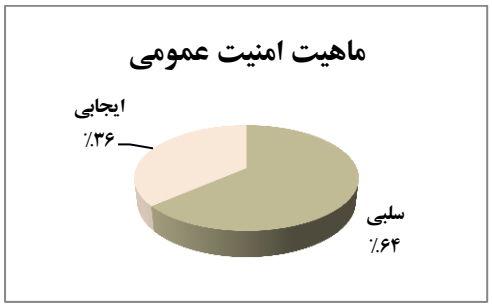

جدول ۴. فهرست عوامل مؤثر در ارتقای سطح امنیت عمومی به ترتیب فراوانی (یاوری، ۱۳۹۰)

ردیف	عوامل مؤثر در ارتقای سطح امنیت عمومی	فراوانی	درصد
۱	افزایش سطح رفاه جامعه؛	۱۷	۹/۶
۲	گسترش عدالت اجتماعی؛	۱۵	۸/۴۷
۳	وجود یا ایجاد قانونی به‌منظور تأمین منافع تمام افراد به جای تأمین منافع گروه یا گروه‌های خاص؛	۱۳	۷/۳۴
۴	توسعه قانون محوری و ارتقاء کیفیت قوانین؛	۱۱	۶/۲۱
۵	تغییر رویکرد جامعه از اجتماع امنیتی شده با محوریت دولت به امنیت اجتماعی شده (در این فرآیند تمام افراد و گروه‌های جامعه می‌بایست این آموزه را درونی کنندکه امنیت هر یک از آنها در گرو تأمین امنیت دیگران است).	۱۱	۶/۲۱
۶	رفع هرگونه تبعیض در برخورد با منحرفان (اقتصادی، اخلاقی و...)؛	۱۰	۵/۶۵
۷	حفظ و افزایش سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی)؛	۱۰	۵/۶۵

ب) یافته‌های ناشی از توزیع پرسش‌نامه بین مأموران واحدهای انتظامی استان البرز (به شرط حضور در بحران‌های ۹۶ و ۹۸)

۱- ۵۵ درصد از ماموران اظهار داشته‌اند که کمتر از ۲۴ ساعت مانده به شروع بحران از طریق سلسه مراتب مطلع شده‌اند.

۲- حدود ۹۹ درصد ماموران اعتقاد داشتند در زمان بحران بهتر است از واحدهای انتظامی خود دفاع کنند.

۳- حدود یک سوم ماموران اعتقاد داشتند باید لحظه به لحظه وضعیت را به مقامات بالاتر گزارش دهند.

۴- در خصوص پیش‌بینی بحران اجتماعی توسط واحدهای انتظامی، ۹۳ درصد اعتقاد داشتند پیش‌بینی بحران وظیفه کلانتری نیست.

۵- ۹۲ درصد ماموران اعتقاد داشتند که باید دسترسی آنها به دوربین‌های حوزه استحفاظی فراهم شود.

۶- درخصوص دسترسی واحدهای انتظامی به فضای مجازی برای اطلاع از وقوع، فقط یک درصد معتقدند این دسترسی وجود دارد.

۷- درخصوص وظیفه واحدهای انتظامی در پیشگیری از بحران‌های اجتماعی، ۵۶ درصد معتقدند واحدهای انتظامی در این حوزه وظیفه دارد

۸- درخصوص وظیفه مأموران واحدهای انتظامی، غالبا در نظر داشتند که کلانتری‌ها به‌علت پایگاه مردمی نباید با مردم درگیر شده و اینکار را وظیفه یگان امداد و یگان ویژه می‌دانند.

۹- ماموران همچنین اعلام داشتند که با اتمام غائله و آرامش در جامعه، لازم است برای پاکسازی معابر به کمک شهرداری و سایر دستگاه‌های دولتی بروند.

۱. نیازهای واحدهای انتظامی در مرحله پیش‌بینی، گزینه شبکه منابع و مخبرین با ۲۲/۶۸ در رتبه اول و اطلاع از روندهای اعتراضات شهر با ۱۷/۳۶ در رتبه دوم قرار داشت.

۲. نیازهای واحدهای انتظامی در مرحله پیشگیری، گزینه افزایش حضور ماموران در میادین و نقاط مهم با ۱۵/۹ درصد در رتبه اول و افزایش امنیت اماکن مورد تهدید با ۱۴/۸ درصد در رتبه دوم قرار دارد.

۳. نیازهای واحدهای انتظامی در مرحله مقابله، گزینه دستگیری عوامل بحران با ۲۱/۱۲ درصد در رتبه اول و «حفاظت از مقر» با ۱۷/۳۳ درصد در رتبه دوم قرار دارد.

۴. نیازهای واحدهای انتظامی در مرحله ترمیم و بازسازی، گزینه حضور در معابر و مراکز حساس با ۲۱/۸۲ درصد در رتبه اول و بازسازی روحی مأموران واحدهای انتظامی با ۲۰/۶۲ درصد در رتبه دوم سوم قرار دارد.

ج- یافته‌های ناشی از توزیع پرسش‌نامه بین سرکلانترهای تهران بزرگ

۱. هفت نفر از ده سرکلانتر اعتقاد دارند واحدهای انتظامی برای پیش‌بینی احتمال شکل‌گیری تجمعات کوچک و پراکنده مردم، توانمندی لازم را دارند.

۲. سرکلانترها کارکردهای ذیل را در مواجهه با کنش‌های اجتماعی به ترتیب ذیل مورد تأکید قرار داده‌اند.

- تعداد ۹ سرکلانتر به حفظ مقرگشت‌زنی و مراقبت اولیه از اموال مردم و بهبود ترافیک و ضرورت اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب اعتقاد داشتند.
- تعداد ۸ سرکلانتر به: مذاکره با تجمع‌کنندگان و درخواست ترک محل/ افزایش امنیت اماکن مورد تهدید/ استعلام خودروهای بجا مانده/ تماس با معتمدان محلی برای کسب خبر اعتقاد داشتند.
- تعداد ۷ سرکلانتر به ضرورت هشدار به کسبه جهت بستن فروشگاه اشاره نمودند.
- تعداد ۶ سرکلانتر: احضار ارذل و اوباش/ لزوم شناسایی محرکان/ لزوم شناسایی محرکان/ فراخوان نیروهای در حال مرخصی را مهم می‌دانستند.
- تعداد ۵ سرکلانتر به معرفی دستگیرشدگان به مقام قضایی اشاره نمودند.
- تعداد ۴ سرکلانتر به کاهش اجرای احکام اشاره نمودند.
- تعداد ۳ سرکلانتر به کمک به شهرداری جهت پاک‌سازی معابر تأکید نمودند

۱. با حضور یگان ویژه یا یگان ویژه کدام گزینه ذیل درست است؟

- تعداد ۶ نفر اعتقاد داشتند با حضور نیروهای مقابله‌کننده با اغتشاش‌گران، مأموران به داخل واحدهای انتظامی رفته و از واحدهای انتظامی محافظت کنند.

۲. جایگاه واحدهای انتظامی‌ها در پیوستار زمانی بحران (مراحل پیش‌بینی، پیشگیری، مقابله و ترمیم و بازسازی) کجا است؟

۳. جایگاه واحدهای انتظامی در پیش‌بینی بحران: خیلی کم؛ ۳ نفر/ کم صفر نفر/ متوسط ۴ نفر/ زیاد ۳ نفر/ خیلی زیاد صفر نفر

۴. جایگاه واحدهای انتظامی در پیشگیری از بحران: خیلی کم ۰/ کم ۱/ متوسط ۴/ زیاد ۵/ خیلی زیاد ۰ نفر

۵. جایگاه واحدهای انتظامی در مقابله: خیلی کم ۱/ کم ۱/ متوسط ۴/ زیاد ۳/ خیلی زیاد ۱ نفر

۶. جایگاه واحدهای انتظامی در ترمیم و بازسازی: خیلی کم ۱/ کم ۱/ متوسط ۳/ زیاد ۳/ خیلی زیاد ۲ نفر

د- یافته‌های ناشی از توزیع پرسش‌نامه بین فرماندهان انتظامی کشور

آیا واحدهای انتظامی برای پیش‌بینی احتمال شکل‌گیری تجمعات کوچک و پراکنده مردم، توانمندی لازم را دارد؟

تعداد ۱۶ فرمانده اعتقاد داشتند که واحدهای انتظامی توانایی پیش بینی بحران‌ها را دارند

جایگاه واحدهای انتظامی‌ها در پیوستار زمانی بحران (مراحل پیش‌بینی، پیشگیری، مقابله و ترمیم و بازسازی) کجا است؟

جایگاه واحدهای انتظامی در پیش‌بینی بحران: خیلی کم ۲ کم ۶ متوسط ۷ زیاد ۹ خیلی زیاد ۵

جایگاه واحدهای انتظامی در پیشگیری خیلی کم ۲ کم ۷ متوسط ۹ زیاد ۱۰ خیلی زیاد ۱

جایگاه واحدهای انتظامی در مقابله: خیلی کم ۴ کم ۱۳ متوسط ۷ زیاد ۵ خیلی زیاد ۰

جایگاه واحدهای انتظامی در ترمیم و بازسازی: خیلی کم ۴ کم ۵ متوسط ۹ زیاد ۶ خیلی زیاد ۵

تحلیل در سطح ویژگی‌های جمعیت‌شناسی پاسخ دهندگان در مسئولان رده یک فراجا:

در این مرحله با تعداد ۱۵ نفر از مسئولان فراجا که مسئولیت‌های مهمی در فراجا داشته یا دارند مصاحبه حضوری انجام شده است.

این افراد غالباً چندین مرحله فرمانده استان بوده و معمولاً اهل تحقیق و مطالعه و مدرس یا نویسنده حوزه مدیریت بحران می‌باشند. بنابراین مطالب آنها می‌تواند بسیار مورد توجه قرار گرفته و در تحلیل نهایی اثرگذار باشد.

جمع‌بندی نظرات مخاطبان تحقیق:

لازم است جایگاه واحدهای انتظامی در مدیریت بحران تبیین گردد.

کلانتری در مراحل اولیه بحران، باید به اقناع‌سازی (تجمعات محلی و تجمعات غیر محلی) و مراقبت از جمعیت بپردازند.

انتظار مردم از مأموران واحدهای انتظامی با انتظار مردم از یگان ویژه متفاوت است.

نقطه شروع اکثر اعتراضات در فضای مجازی شکل می‌گیرد

امروز ساختار کلانتریها خیلی کوچک است

مهم‌ترین وظیفه واحدهای انتظامی، حفظ مقر خود است.

واحدهای انتظامی توانمندی لازم برای پیش‌بینی مدیریت بحران را دارند

بهترین محل مدیریت بحران در سطح کلانتری است

محیط‌شناسی (شناسنامه اطلاعاتی) باید مهم‌ترین دغدغه رئیس و مأموران واحدهای انتظامی باشد.

ضرورت دارد واحدهای انتظامی با یکدیگر بیشتر تعامل کنند.

پاسخ به سؤالات تحقیق:

پاسخ به سؤال اول-کارکردهای واحدهای انتظامی در مواجهه با کنش‌های اجتماعی چیست؟

جدول زیر حاوی نظرات فرماندهان انتظامی استان‌ها (اولین عدد)، سرکلانترها (دومین عدد)، فرماندهان و مسئولان فعلی و بازنشسته (سومین عدد) است که به تفکیک شمارش و توصیف شده‌اند:

جدول ۵. نظرات مخاطبان نسبت به کارکرد فراجا در بحران(یافته تحقیق)

ردیف	عنوان	امتیاز کیفی
۱	حفظ مقر۲۹+۱۱+۷/گشت‌زنی و مراقبت اولیه از اموال مردم و بهبود ترافیک ۲۷+۱۰+۶ (بهبود ترافیک جهت کمک به مأموران راهور)/ تماس با معتمدان محلی برای کسب خبر۲۷+۱۰+۶/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب ۲۶+۱۰ + ۶	خیلی مورد تأکید (۴۰ به بالا)
۲	فراخوان نیروهای در حال مرخصی ۲۵+۷ +۴/ استعلام خودروهای بجا مانده۲۰ +۹+۴/ هشدار به کسبه جهت بستن فروشگاه۲۰+۸ +۴/ مذاکره با تجمع‌کنندگان و درخواست ترک محل۱۹+۹+۴	مورد تأکید (۳۰ به بالا)
۳	افزایش امنیت اماکن مورد تهدید ۱۸+۹+۲/ کاهش اجرای احکام۲۰+۵+۴/ شناسایی محرکان ۱۶+۸	تأکید متوسط

جدول ۵. نظرات مخاطبان نسبت به کارکرد فراجا در بحران(یافته تحقیق)

ردیف	عنوان	امتیاز کیفی
	+۴/ معرفی دستگیر شدگان به مقام قضایی۱۷+۷ +۳/ احضار ارذل و اوباش ۱۴+۸+۴/ کمک به شهرداری جهت پاک‌سازی معابر ۱۳+۴+۲	(۲۰ به بالا)
۴	دستگیری محرکان ۷ +۳ +۲	بدون تأکید (۱۰ به بالا)
۵	عملیات روانی در فضای مجازی ۳ +۱/ هماهنگی با یگان‌های حفاظت فیزیکی دستگاه‌های دولتی ۳/ هماهنگی با بسیج و استفاده از بسیج +۱ استقرار پیش دستانه مأمور در محل/ مذاکره با سازمان‌های مورد مطالبه معترضین / حضور بموقع در قالب سیستم زمان دهی سانحه (ics)/ استفاده از دوربین‌های حوزه/ هر کدام یک امتیاز	بدون اهمیت (کمتر از ده مورد)

در کل با توصیف و وزن‌دهی به کارکردهای واحدهای انتظامی که در جدول فوق آمده به‌خوبی می‌توان به کارکردهای واحدهای انتظامی در مواجهه با بحران پی برد.

پاسخ به سؤال دوم- کارکردهای واحدهای انتظامی در پیوستار بحران از تجمع سکوت تا اغتشاش و تخریب اموال عمومی کدام‌اند؟

جدول ۶. کارکرد فراجا در پیوستار بحران (یافته تحقیق)

وضعیت	پیش‌بینی و پیشگیری از اقدامات منجر به بحران اجتماعی
شرایط عادی	بلوک‌بندی حوزه استحفاظی/ تماس مستمر با معتمدان/ گشت‌زنی پیاده جهت ارتباط با اقشار مردم/ سازماندهی سازمان دوم/
شعار نویسی و پخش شب نامه	دریافت اطلاعات مردمی/ گشت‌زنی در اطراف محل تجمع احتمالی/ افزایش گشت‌های پیاده، موتوری و خودرویی محسوس و نامحسوس/ تماس مستمر با معتمدان/ جلوگیری از شکل‌گیری هسته‌های اولیه متجمعان/ اعزام مستند ساز/ فعال‌سازی سازمان دوم رزم/ فعال‌سازی گشت با لباس شخصی/ کنترل دوربین‌ها/
تحریک در فضای عادی و مجازی و فراخوان	دریافت اطلاعات مردمی/ گشت‌زنی در اطراف محل تجمع احتمالی/ افزایش گشت‌های پیاده،موتوری و خودرویی/ تماس مستمر با معتمدان/ شناسایی و دستگیری لیدرها/ مذاکره

جدول ۶. کارکرد فراجا در پیوستار بحران (یافته تحقیق)

وضعیت	پیش‌بینی و پیشگیری از اقدامات منجر به بحران اجتماعی
	با سازمان منشا ایجاد بحران/
تجمع سکوت و تجمع با راهپیمایی همراه با شعار و مسدود کردن خیابان	افزایش سطح رسیدگی به جرائم و اطلاع وضعیت به راهور و فتا / افزایش مراقبت از مراکز مهم/ درخواست حضور یگان امداد/ درخواست تشکیل شورای تأمین شهر از فرمانده شهرستان یا استان/ استفاده از ظرفیت بسیج/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ شناسایی لیدرها/ افزایش استفاده از ظرفیت منابع و مخبرین/ احضار سازمان دوم رزم و سازماندهی
راه‌بندان، تخریب اموال عمومی و غارت اموال مردم	افزایش امنیت واحدهای انتظامی/ خودداری از ابلاغ احکام تنش‌زا/ هشدار به کسبه جهت بستن فروشگاه/ درخواست حضور یگان ویژه/ افزایش امنیت مراکز مهم/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ انتقال خودروهای متوقف شده در مسیرهای دارای تشنج/ هماهنگی با حراست‌ها و بسیج/ شناسایی و دستگیری حمله‌کنندگان/ افزایش مانیتورینگ/ فعال نمودن سازمان دوم رزم
حمله با سلاح سرد و گرم به مردم و مأموران	جمع‌آوری گشتی‌ها/ افزایش امنیت واحدهای انتظامی/ خودداری از ابلاغ احکام/ درخواست حضور یگان ویژه/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ اجرای طرح دفاع از واحدهای انتظامی (طرح دورتادور) پیش‌بینی انتقال اسناد و مدارک و سلامح و تجهیزات به نقطه امن/ شناسایی و دستگیری حمله‌کنندگان/ تسلیح کلیه مأموران
حمله به مراکز مهم مانند بانک‌ها، پمپ بنزین، کوپ و بسیج به قصد تسخیر یا تخریب یا آتش سوزی	جمع‌آوری گشتی‌ها/ افزایش امنیت واحدهای انتظامی/ خودداری از ابلاغ احکام/ هشدار به کسبه جهت بستن فروشگاه/ درخواست حضور یگان ویژه/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/
شعار نویسی و پخش شب نامه	افزایش فعالیت اطلاعات واحدهای انتظامی/ کسب خبر از معتمدان محلی/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ افزایش گشت‌های محسوس و نامحسوس/ هماهنگی برای امحاء شعارنویسی و جمع‌آوری شب نامه‌ها توسط شهرداری/
تحریک در فضای عادی و مجازی و	افزایش فعالیت اطلاعات واحدهای انتظامی/ کسب خبر از معتمدان محلی/ اطلاع‌رسانی به

جدول ۶. کارکرد فراجا در پیوستار بحران (یافته تحقیق)

وضعیت	پیش‌بینی و پیشگیری از اقدامات منجر به بحران اجتماعی
فراخوان	سلسه مراتب/ شناسایی لیدر و وستگیری آنها/
تجمع سکوت و تجمع همراه با شعار	افزایش هوشیاری در حفظ مقر/ افزایش هوشیاری واحدهای گشتی/
راهپیمایی همراه با شعار و مسدود کردن خیابان	درخواست یگان امداد/ افزایش امنیت واحدهای انتظامی/ فراخوانی گشت‌ها/ مستندسازی/ افزایش هوشیاری مأموران نسبت به سرقت مهم تحت پوشش تجمع/ اجرای طرح احضار همکاران/
راهبندان و تخریب اموال عمومی و غارت اموال مردم و دولت (اشخاص حقیقی و حقوقی)	تحویل حوزه استحفاظی به یگان ویژه جهت اجرای دستورات فرمانده استان/ تلاش برای حفظ واحدهای انتظامی/ بستن خیابان‌های مرتبط/ مستندسازی/ اجرای طرح دفاع از واحدهای انتظامی/ هر پلیسی کار خود را انجام دهد مثلا: آگاهی افرادی که درخت یا خودرو آتش می‌زنند را دستگیر کند/
حمله با سلاح سرد و گرم به مردم ومأموران	تحویل حوزه استحفاظی به یگان ویژه جهت اجرای دستورات فرمانده استان/ تحویل حوزه استحفاظی از یگان امداد به یگان ویژه/ تلاش برای حفظ واحدهای انتظامی/ مستندسازی/
حمله به مراکز مهم مانند بانک‌ها، پمپ بنزین، کوپ و بسیج به قصد تسخیر یا تخریب یا آتش‌سوزی	تحویل حوزه استحفاظی به یگان ویژه جهت اجرای دستورات فرمانده استان/ تلاش برای حفظ واحدهای انتظامی/ حفاظت از مقر/ مستندسازی/
ترمیم و بازسازی (پایان التهاب اجتماعی)	تأمین امنیت مأموران شهرداری/ کمک به مأموران راهور/ آغاز فعالیت عادی واحدهای انتظامی/ کسب حمایت معتمدان محلی برای کمک به ترمیم معابر/ تماس با مالکین دچار زیان شده و مطالبه فاکتور/ ترمیم روحیه مأموران آسیب دیده در بحران

ملاحظه مهم

جدول فوق و جدول بعد در واقع ماتریسی از سناریوهای مختلف و آنچه که واحدهای انتظامی باید انجام دهند می‌باشد که خلاصه شده یک دستورالعمل کاربردی است.

در شکل زیر جایگاه شکلی واحدهای انتظامی بر حسب شرایط در بحران جانمایی شده است:

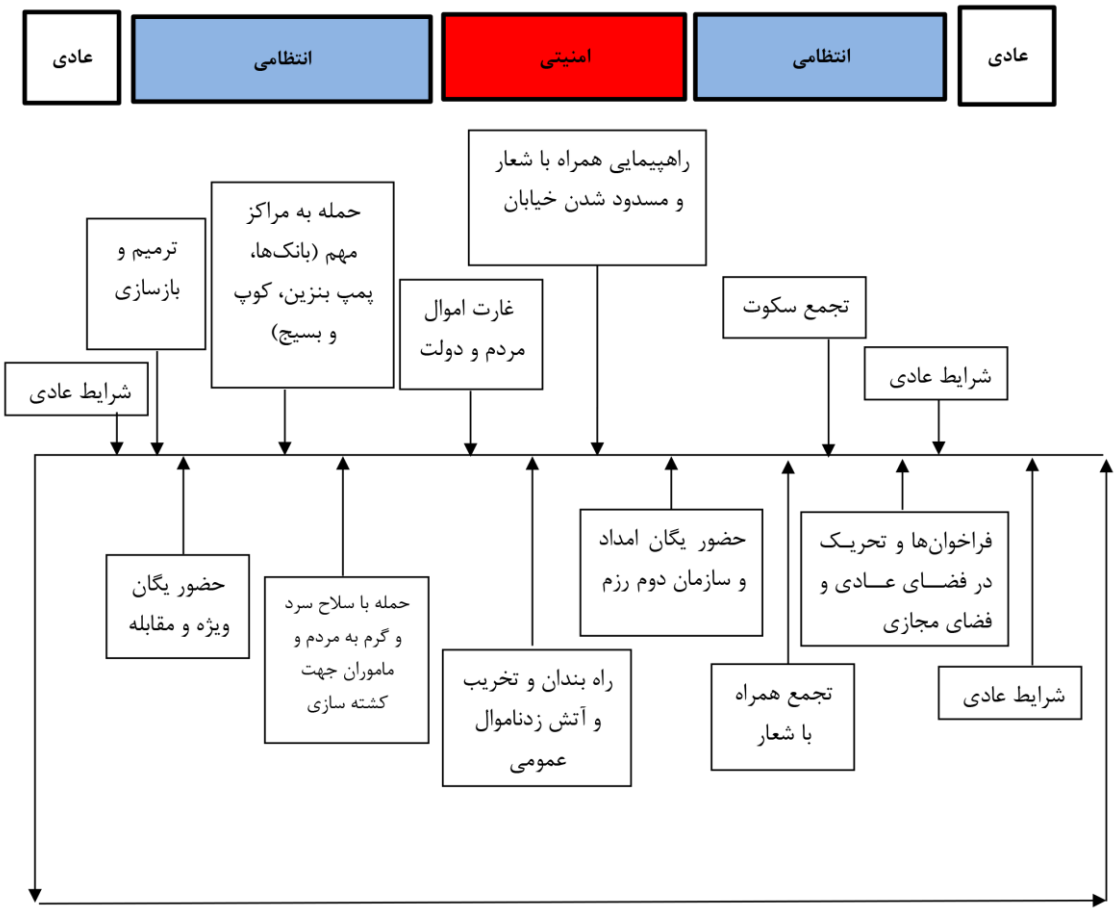

نمودار شماره ۴ : پیوستار بحران (یافته تحقیق)

پاسخ به سؤال سوم- جایگاه واحدهای انتظامی در پیوستار زمانی بحران (مراحل شکل‌گیری تا ترمیم و بازسازی) کجاست؟

۱. عمده نظر فرماندهان این است که اگر کلانتری، کلانتری باشد. جایگاه زیاد و خیلی‌زیادی در چهار مرحله بحران بویژه پیش‌بینی بحران دارد. کلانتری‌ها در عمق جامعه زندگی می‌کنند و به‌خوبی از شرایط مردم و خواسته‌ها و علائق مردم اطلاع دارند. آنها معتمدان و افراد تأثیرگذار بر افکار محله را می‌شناسند در عین حال افراد مشکل‌ساز و خلاف‌کار را هم رصد می‌کنند. بارها مشاهده شده که تذکر رئیس کلانتری به رهبران متمایل به ایجاد بحران، توانسته از بروز مشکل بزرگی جلوگیری کند. برخی کلانترها نقش حکمیت بین مردم دارند.

۲. این افراد در خصوص جایگاه کلانتری برای پیشگیری، به پیشگیری از حیث حضور فیزیکی در خیابان یا حضور در میادین معتقد بوده که خیلی با روش‌های پیشگیری نوشته شده در اسناد و کتب درسی هماهنگی ندارد. به همین دلیل واحدهای انتظامی را در حد حضور خیابانی متوسط و زیاد ارزیابی کرده‌اند. به‌عبارت دیگر بسیاری از مسئولان فراجا تمایلی به اجرای طرح‌های ساختاریافته پیشگیرانه انتظامی نداشته و واحدهای انتظامی را با امکانات فعلی قادر به انجام این‌گونه طرح‌ها نمی‌دانند در نتیجه به حضور فیزیکی گشت در معابر اصلی حوزه استحفاظی بسنده نموده‌اند.

۳. فرماندهان انتظامی استان‌ها، عمدتاً اعتقاد دارند که کلانتری جایگاه کمی در مقابله دارد.

۴. با اختلاف خیلی‌کم، این گروه از فرماندهان اعتقاد داشتند که جایگاه واحدهای انتظامی در ترمیم و بازسازی متوسط تا زیاد است. البته مأموران و سرکلانترها هم این موضوع را تایید نموده بودند. این موضوع بیشتر تابع رابطه واحدهای انتظامی با دستگاه‌های همکار محلی مانند شهرداری است.

جدول ۷: جایگاه فراجا در مدیریت بحران‌های اجتماعی(یافته تحقیق)

وضعیت اول	اقدامات ضروری ویژه شرایط عادی
عادی	اشراف اطلاعاتی/ محیط‌شناسی اطلاعاتی (با تأکید بر شناسایی نقاط آسیب‌پذیر در بحران)/ بلوک‌بندی حوزه استحفاظی/ تهیه لیستی از معتمدان محلی/ تماس مستمر با معتمدان/ رصد فضای مجازی/ برگزاری جلسات دائم هماهنگی با بسیج و حراست سازمان‌ها و بخش خصوصی/ به‌روزرسانی بانک اراذل و اوباش/ تدوین و آموزش و تمرین و اجرای رزمایش طرح‌های انتظامی/ تأمین و آموزش مستند ساز هر واحدهای انتظامی/ بهترین زمان کار اطلاعات، شرایط عادی است/ سازمان اطلاعات و پلیس آگاهی باید ماهیانه به آموزش مأموران واحدهای انتظامی اقدام کند/
وضعیت دوم	**اقدامات ضروری برای پیش‌بینی از بروز بحران**
احتمال شعار نویسی و پخش شب نامه	دریافت اطلاعات مردمی/ گشت‌زنی در اطراف محل تجمع احتمالی/ گشت‌زنی در سایر محلات تجمع احتمالی/ افزایش گشت نامحسوس/ ارتباط با منابع و مخبرین/ هماهنگی با شهرداری برای امحاء شعارنویسی احتمالی/ پایش نامحسوس افراد سابقه‌دار و معدومان جرائم مهم توسط منابع/ ارسال اخبار پیش‌بینی واحدهای انتظامی برای سلسه مراتب (مرفوک)/
تحریک در فضای عادی و مجازی فراخوان احتمالی	دریافت اطلاعات مردمی/ گشت‌زنی در اطراف محل تجمع احتمالی/ گشت‌زنی در سایر محلات تجمع احتمالی/ رصد فضای مجازی/ شناسایی لیدرها/ شناسایی ادمین‌ها/
احتمال تجمع سکوت یا همراه با شعار	دریافت اطلاعات مردمی/ گشت‌زنی در اطراف محل تجمع احتمالی/ گشت‌زنی در سایر محلات تجمع احتمالی/ پیش‌بینی اقدام بعدی و اطلاع به سلسه مراتب/ روان‌سازی ترافیک/
احتمال راهپیمایی همراه با شعار و احتمال مسدود کردن خیابان	گشت‌زنی آشکار و پنهان در سایر محلات تجمع احتمالی/ پیش‌بینی اقدام بعدی و اطلاع به سلسه مراتب/ بررسی نیاز به یگان امداد/ روان‌سازی ترافیک/ ارتباط با منابع و مخبرین/ تمرین طرح پدافند دورتا دور واحدهای انتظامی/

احتمال تخریب اموال عمومی و غارت اموال مردم	گشت‌زنی در اطراف محل راه‌بندان احتمالی/ گشت‌زنی در اطراف محل تخریب احتمالی/ گشت‌زنی در سایر محلات نزدیک به محل تخریب احتمالی/ روان‌سازی ترافیک/ توجیه مأموران واحدهای انتظامی
احتمال حمله با سلاح سرد و گرم به مردم ومأموران	گشت‌زنی در اطراف محل/ افزایش هوشیاری مأموران/ اطلاع‌رسانی خبری و پیش‌بینی به سلسه مراتب و مقام قضایی و یگان امداد/ تأکید به پوشیدن لباس ضد گلوله/
احتمال حمله به مراکز مهم مانند بانک‌ها، پمپ بنزین، کوپ و بسیج به قصد تسخیر یا تخریب یا آتش‌سوزی	گشت‌زنی در اطراف محل/ گشت‌زنی در سایر محلات/ روان‌سازی ترافیک/ ارتباط با منابع و مخبرین/ فعال کردن توان معتمدان و توان مردمی در دفاع از مراکز مهم/ توجیه عوامل حراست بانک‌ها و مسئولان پمپ بنزین‌ها
وضعیت سوم	**اقدامات لازم برای پیشگیری ازبروز بحران اجتماعی**
شرایط عادی	بلوک‌بندی حوزه استحفاظی/ تماس مستمر با معتمدان/ گشت‌زنی پیاده جهت ارتباط با اقشار مردم/ اماده‌سازی و سازماندهی سازمان دوم/
شعار نویسی و پخش شب نامه	دریافت اطلاعات مردمی/ گشت‌زنی در اطراف محل تجمع احتمالی/ افزایش گشت‌های پیاده،موتوری و خودرویی محسوس و نامحسوس/ تماس مستمر با معتمدان/ جلوگیری از شکل‌گیری هسته‌های اولیه متجمعان/ اعزام مستند ساز/ فعال‌سازی سازمان دوم رزم/ فعال‌سازی گشت با لباس شخصی/ سازماندهی رفتگران و نگهبانان محله جهت خبررسانی مشاهدات/کنترل دوربین‌ها/
تحریک در فضای عادی و مجازی و فراخوان	دریافت اطلاعات مردمی/ گشت‌زنی در اطراف محل تجمع احتمالی/ افزایش گشت‌های پیاده،موتوری و خودرویی/ تماس مستمر با معتمدان/ شناسایی و دستگیری لیدرها/ مذاکره با سازمان منشا ایجاد بحران/
تجمع سکوت و تجمع با راهپیمایی همراه با شعار و مسدود کردن خیابان	افزایش سطح رسیدگی به جرائم و اطلاع وضعیت به راهور و فتا و سااط/ افزایش مراقبت از مراکز مهم/ درخواست حضور **یگان امداد**/ درخواست تشکیل شورای تأمین شهر از فرمانده شهرستان یا استان/ استفاده از ظرفیت بسیج/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ شناسایی لیدرها/ افزایش استفاده از ظرفیت منابع و مخبرین/

راه‌بندان، تخریب اموال عمومی و غارت اموال مردم	افزایش امنیت واحدهای انتظامی/ خودداری از ابلاغ احکام تنش‌زا/ هشدار به کسبه جهت بستن فروشگاه/ درخواست حضور **یگان ویژه**/ افزایش امنیت مراکز مهم/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ انتقال خودروهای متوقف شده در مسیرهای دارای تشنج/ هماهنگی با حراست‌ها و بسیج/ شناسایی و دستگیری حمله‌کنندگان/ افزایش مانیتورینگ/ فعال نمودن سازمان دوم
حمله با سلاح سرد و گرم به مردم و مأموران	جمع‌آوری گشتی‌ها/ افزایش امنیت واحدهای انتظامی/ خودداری از ابلاغ احکام/ درخواست حضور یگان **ویژه**/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ اجرای طرح دفاع از واحدهای انتظامی (طرح دورتادور) پیش‌بینی انتقال اسناد و مدارک و سلاح و تجهیزات به نقطه امن/ شناسایی و دستگیری حمله‌کنندگان/ تسلیح کلیه مأموران
حمله به مراکز مهم مانند بانک‌ها، پمپ بنزین، کوپ و بسیج به قصد تسخیر یا تخریب یا آتش سوزی	جمع‌آوری گشتی‌ها/ افزایش امنیت واحدهای انتظامی/ خودداری از ابلاغ احکام/ هشدار به کسبه جهت بستن فروشگاه/ درخواست حضور یگان ویژه/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ جای‌گیری سازمان دوم رزم در مراکز مهم انتظامی
وضعیت چهارم	**اقدامات مرتبط با مقابله با تنش‌های اجتماعی**
شعار نویسی و پخش شب نامه	افزایش فعالیت اطلاعات واحدهای انتظامی/ کسب خبر از معتمدان محلی/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ افزایش گشت‌های محسوس و نامحسوس/ هماهنگی برای امحاء شعارنویسی و جمع‌آوری شب نامه‌ها توسط شهرداری/
تحریک در فضای عادی و مجازی و فراخوان	افزایش فعالیت اطلاعات واحدهای انتظامی/ کسب خبر از معتمدان محلی/ اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب/ شناسایی لیدر و دستگیری آنها/
تجمع سکوت و تجمع همراه با شعار	افزایش هوشیاری در حفظ مقر/ افزایش هوشیاری واحدهای گشتی/
راهپیمایی همراه با شعار و مسدود کردن خیابان	درخواست یگان امداد/ افزایش امنیت واحدهای انتظامی/ فراخوانی گشت‌ها/ مستندسازی/ افزایش هوشیاری مأموران نسبت به سرقت مهم تحت پوشش تجمع/ اجرای طرح احضار همکاران/ تأکید یه سازمان دوم رزم در مراقبت از مقر/

راه‌بندان و تخریب اموال عمومی و غارت اموال مردم و دولت (اشخاص حقیقی و حقوقی)	تحویل حوزه استحفاظی به یگان ویژه جهت اجرای دستورات فرمانده استان/ تلاش برای حفظ واحدهای انتظامی/ بستن خیابان‌های مرتبط/ مستندسازی/ اجرای طرح دفاع از واحدهای انتظامی/ هر پلیسی کار خود را انجام دهد مثلا: آگاهی افرادی که درخت یا خودرو آتش می‌زنند را دستگیر کند/
حمله با سلاح سرد و گرم به مردم ومأموران	تحویل حوزه استحفاظی به یگان ویژه جهت اجرای دستورات فرمانده استان/ تحویل حوزه استحفاظی از یگان امداد به یگان ویژه/ تلاش برای حفظ واحدهای انتظامی/ مستندسازی
حمله به مراکز مهم مانند بانک‌ها، پمپ بنزین، کوپ و بسیج به قصد تسخیر یا تخریب یا آتش سوزی	تحویل حوزه استحفاظی به یگان ویژه جهت اجرای دستورات فرمانده استان/ تلاش برای حفظ واحدهای انتظامی/ حفاظت از مقر/ مستندسازی/ آمادگی برای خروج مأموران و سلاح و اسناد از واحدهای انتظامی
وضعیت پنجم	**اقدامات مورد نیاز در شرایط ترمیم و بازسازی**
ترمیم و بازسازی (پایان التهاب اجتماعی)	تأمین امنیت مأموران شهرداری/ کمک به مأموران راهور/ آغاز فعالیت عادی واحدهای انتظامی/ کسب حمایت معتمدان محلی برای کمک به ترمیم معابر/ تماس با مالکین دچار زیان شده و مطالبه فاکتور/ ترمیم روحیه مأموران آسیب‌دیده در بحران/ دریافت نتایج بازجویی دستگیرشدگان/ مراقبت از شرایط روحی مأموران/ تهیه براورد میزان خسارت وارد شده و بررسی نقاط ضعف و قوت/

ملاحظات مهم:

جداول در ۴ بخش تهیه شده و هر بخش مربوط به یکی از وضعیت‌های چهارگانه؛ پیش‌بینی، پیشگیری، مقابله و ترمیم و بازسازی است.

در هر بخش با دو قسمت مواجه هستیم که؛ در قسمت وضعیت، حالات روند بحران یا کنش اجتماعی ذکر شده است. در ستون بعدی، اقدامات مورد نیاز توسط واحدهای انتظامی (نه صرفاً رئیس کلانتری) بر اساس نظر نمونه تحقیق تعیین شده است.

این در واقع ماتریسی از سناریوهای مختلف و آنچه که واحدهای انتظامی باید انجام دهند می‌باشد که خلاصه شده یک دستورالعمل کاربردی است.

به این علت دستورالعمل فوق خیلی ریز نشده که شرایط امروز واحدهای انتظامی‌ها برای انجام قابل قبول در مراحل چهارگانه پیش‌بینی، پیشگیری، مقابله و ترمیم مناسب نبوده و عملاً با تصورات ما از واحدهای انتظامی تناسبی ندارد.

جمع‌بندی:

۱. امنیت در ایران بیشتر ذهنی، سلبی، نرم‌افزاری، درون‌زا و چندوجهی است.

۲. اغتشاشات خیابانی از سال ۱۳۸۷ تاکنون؛ غالباً منشاء خارجی داشته و از مطالبات سیاسی به‌سوی مطالبات اقتصادی در حرکت می‌باشد. حضور زنان در تشنج‌ها خیلی افزایش یافته و جغرافیای تشنج نیز در حال گسترش بوده است.

۳. امروز مهم‌ترین کارکرد واحدهای انتظامی‌ها حفظ مقر، گشت‌زنی، کمک به بهبود ترافیک، ارتباط با معتمدان محلی، اطلاع‌رسانی به سلسه مراتب، فراخوان نیروهای در حال مرخصی، استعلام خودروهای به‌جامانده، هشدار به کسبه جهت بستن فروشگاه، مذاکره با تجمع‌کنندگان و درخواست ترک محل می‌باشد.

پیشنهادها

مدیریت انتظامی

۱. به تعداد پلیس‌ها و اقتضائات محیطی، روش برخورد با بحران در عمل متفاوت است؛ بنابراین بهتر است وضعیت (سناریو) میدانی به تفکیک مراحل چهارگانه بحران تعیین تا واحدهای انتظامی متناسب با هر مرحله اقدام کند.

۲. نوشتن یک دستورالعمل تصویری برای مدیریت بحران برای واحدهای انتظامی‌ها ضروری است؛ اما بسیار پیچیده است.

۳. نحوه اشراف واحدهای انتظامی به فضای مجازی و دریافت اطلاعات در سلسله مراتب اداری شفاف شود.

۴. فرماندهی بر یگان‌های: فرودگاه، راه‌آهن، زندان، مرزبانی، یگان ویژه، واحدهای ۱۱۰، گشت ضربت، پایگاه‌های آگاهی، اطلاعات، مواد مخدر و راهور توسط کلانتر یا سرکلانتر و یا فرمانده استان شفاف شود. (تعیین الویت مأموریت بر جغرافیا یا برعکس)

۵. نیاز جدی به تهیه دستورالعمل‌های شفاف از حیث تقسیم وظایف واحدهای انتظامی، اجزای آن و همچنین دستگاه‌های فعال درحوزه استحفاظی او (شهرداری، آتش‌نشانی، حراست دستگاه‌ها و...) می‌باشد. این دستورالعمل‌ها باید مصوب شده و دستگاه‌ها با هم اقدامات را تمرین کنند.

۶. تأمین شرایط زندگی مأمورانی که خود با مشکل اقتصادی درگیر هستند تا فرمان‌پذیری آنها افزایش یابد.بنابراین نیازمند برنامه استراتژیک مدیریت منابع انسانی هستیم. کارکنان فراجا حداقل باید ۲۵ درصد از کارکنان مشابه خود در دولت بیشتر دریافت کنند. این به معنی افزایش حقوق نیست؛ بلکه کلیه منافع (تأمین مسکن، درمان ارزان، خرید ارزاق و وسایل منزل و خودرو) مد نظر است.

۷. برابر برنامه زمان‌بندی شده، اصول پدافند غیر عامل در موسسات دولتی رعایت شود.

۸. افزایش دوربین‌های هوشمند (تطبیق چهره و پلاک خوان) و یکپارچگی انها در دستور کار دولت قرار گیرد

۹. تأمین سلاح‌های ناتوان ساز و تجهیزات موتوری به اعتماد به نفس مأموران کمک شایان توجهی خواهد کرد.

۱۰. از بازنشسته‌ها در کمک به مدیر یا کسب خبر و مقابله یا ترمیم استفاده کنیم.

۱۱. منابع انسانی متناسب با مأموریت‌های واحدهای انتظامی تأمین شود.

۱۲. ۵-۵-۲- آموزشی

۱۳. نیاز جدی به آموزش مدیریت بحران در فرماندهی و واحدهای انتظامی‌ها مشهود است.

۱۴. آموزش‌ها باید برای تمام عوامل دست‌اندرکار (یگان های فراجا و آتش نشانی، شهرداری، برق و....) همزمان برگزار تا جای‌گذاری مسئولیت‌های مدیریت بحران به‌خوبی تبیین شود.

۱۵. درس‌های مهارتی در دانشگاه و مراکز آموزش درجه‌داری مورد تأکید قرار گیرد.

۱۶. دوره عالی مجددا برای افسران با درجه سروانی راه اندازی شود.

۱۷. برای کنترل زنان اغتشاش‌گر، واحدهای آموزش‌دیده زن لازم داریم ضمناً جذب و آموزش پلیس زن در مقاطع افسری فعال شود.

۱۸. آموزش و سامان‌دهی دو گردان از نیروهای سپاه و ارتش جهت حراست از اماکن طبقه‌بندی شده به تفکیک استان‌ها انجام شود.

۱۹. تشکیل و آموزش تیم‌های ده‌نفره بسیج برای مقابله با دسته‌های کوچک اشرار برنامه‌ریزی شود.

۲۰. اقدامات موفق واحدهای انتظامی‌ها هم تحلیل شوند و به سرفصل‌های درسی دانشجویان و دانش‌آموزان اضافه گردد.

اطلاعاتی

تأمین افسران پیش بین در سازمان‌های اطلاعاتی در الویت قرار گیرد.

ضرورت دارد طرح‌های جمع‌آوری سلاح مرتباً انجام و ایست –بازرسی‌ها فعال شوند.

مجددا شبکه گشت‌زنی مستند به محیط‌شناسی اطلاعاتی حوزه استحفاظی و آمار جرائم راه‌اندازی شود.

فهرست منابع

الف) کتب:

الف – قران کریم

ب – نهج البلاغه

ج – سخنرانی‌های مقام معظم رهبری (مد ظله العالی) در سایت www.khamenei.ir

برچر،مایکل و همکاران،۱۳۸۲)، بحران،تعارض و بی ثباتی، نشر: پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول،

بوزان، باری (۱۳۸۷)، مردم، دولت‌ها و هراس، ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی، چاپ اول، تهران.

تاجیک،محمد رضا، (۱۳۷۹)، فرهنگ گفتمان، ص۱۶۰.

ترابی و روحی، (۱۳۷۹)، بسیج در پرتو قانون،ناشر: سازمان تحقیقات بسیج، چاپ اول، تهران.

جردن، مارک(۲۰۱۲) زمینه یابی و تطبیق اقدامات پلیسی در نظم عمومی(مقایسه انگلیس و فرانسه)

جلائی‌پور، حمیدرضا، (۱۳۸۳)، مقاله: تاملاتی نظری در مورد دموکراسی در ایران کنونی، نشریه: نامه علوم اجتماعی،دوره ۳ف شماره ۲۳.

جمعی از نویسندگان، (۱۳۸۴)، مدیریت بحران،جلد ۱و ۲، تهران ، انتشارات معاونت آموزش فراجا

حسینی، مازیار، (۱۳۸۷)، مدیریت بحران، تهران، چاپ اول، موسسه نشر شهر

حسینی، حسین و سید مجید جدی.(۱۳۸۶). مدیریت بحران جلد ۱ و ۲، تهران: انتشارات معاونت آموزش فراجا.

رضازاده،یعقوب،۱۳۹۷، وظایف فراجا در مدیریت بحران‌های شهری،دانشگاه علوم انتظامی امین،چاپ اول، تهران

رفیع‌پور، فرامرز، (۱۳۷۸)، آناتومی جامعه، شرکت سهامی انتشار،

صفوی، سیدیحیی و علیپور، عباس، ۱۳۹۰، مقاله: عوامل و ریشه‌های بحران قومی در ایران، فصلنامه مدیریت انتظامی، سال ششم، تابستان، شماره ۲.

عبدا..خانی، علی،(۱۳۸۳)،نظریه‌های امنیت– مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر،تهران.

عمید، حسن،(۱۳۷۵)، فرهنگ عمید، ناشر: امیرکبیر، چاپ ششم، تهران.

قربانی ، فرج الله، (۱۳۷۳) مجموعه کامل قوانین و مقرارت اساسی و مدنی ، تهران.

گسن، رمون،(۱۳۹۹)، جرم شناسی خیزش‌های اجتماعی، ترجمه: شهرام ابراهیمی،تهران، نشر میزان، چاپ اول

متسامورنن،جری، ۱۳۸۵، مبانی نظری آزمون و آزمون سازی، مترجم: شیده کامکار، نشر: بهینه، چاپ اول.

محمدی‌فر، محمد، (۱۳۸۷)، بازسازی در در بحران، مجموعه مقالات مدیریت بحران، معاونت آموزش فراجا

ناصرزاده، هوشنگ، (۱۳۷۲)، مجموعه قوانین نیروهای مسلح، ناشر: خورشید، تهران، چاپ اول.

ناطق الهی،فریبرز، ۱۳۷۸، مدیریت بحران زمین لرزه در ایران: ساختار، نیازهای پژوهشی، آموزشی و اجرایی، ناشر: موسسه بین المللی زلزله شناسی و مهندسی زلزله، چاپ اول،

نویدنیا، منیژه.(۱۳۸۸). چشم انداز پلیس، امنیت و سرمایه اجتماعی فصلنامه مطالعات راهبردی، سال دوازدهم، شماره دوم،ص۲۹

وردی نژاد، فریدون و شهلا بهرامی رشتیانی.(۱۳۸۸). مدیریت بحران و رسانه‌ها تهران: سمت.

وفادار،حسین و همکاران،۱۳۸۹، مقاله: تبیین ابعاد و مولفه‌های بحران انتظامی، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی، سال ۵، بهار ، شماره ۱ .

هواتمر، جرالد و همکاران، ۱۳۸۴، مدیریت بجران: اصول و راهنمای عملی برای دولتهای محلی، نشر: شرکت پردازش و برنامه ریزی شهری، مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهر تهران، چاپ اول.

یاوری بافقی، ۱۳۹۰، پروژه تحقیقاتی شماره ۱۶:روش‌شناسی امنیت عمومی،ناظر: دکتر یوسف ترابی،دانشگاه عالی امنیت ملی،معاونت پژوهش

یاوری بافقی، امیرحسین، ۱۳۹۵، الگوی ساختاری پیش‌نگری بحران‌های اجتماعی، دانشگاه علوم انتظامی امین، چاپ اول، تهران.

یاوری بافقی، امیرحسین،۱۳۸۶،جزوه درسی: سمینار بررسی مشکلات مدیران انتظامی – اطلاعات، دانشکده علوم و فنون، اطلاعات و جنایی، چاپ اول

Adler،Emanuel and Barnett Michael (eds)، security communities (cambridge university press، cambridge، 1998).

Buzan، Barry (1983) people ، states ، and fear the national security problem in International relations (UK. wheat sheaf books).

Federal Emergency Management Agency (2007) ICS – 100 Introduction to ICS , Instructor Guide washington. DC Vendrell,Ernest G. The ICS A Proven Tool for the management Emergency Operations. june 2001)

Fink،S.(1986)crisis management (New. York. American management، Association)Johnson S & scholes K. (1988) Exploring corporate strategy. London. prentice –Hall

Government of Canada, (2004), National Report. Canada, proc. Word Conf. Disaster Reduction, kobe Hyogo. Japan

Meyers G، and Holusha. J، (1991) Managing crisis. London Hawin

Police-Law Enforcemant Magazine-september,2008.